

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!
Yıl: 12, Sayı: 319

İŞÇİNİN SESİ

Fabrikalardan
makina sesinden önce
İşçinin Sesi gelecek!
31 Aralık 1986

İşçi sınıfımız 1987'ye önemli bir savaşın içinde giriyor: Netaş grevi!

1987'y savaşın içind n merhaba!

İşçi sınıfımız 1987'ye önemli bir savaşın içinde giriyor: Netaş grevi! 1987'ye savaşın içinden merhaba!

1980 sonrasının en büyük, en önemli bu grevi, 18 Kasım 1986'da başladı ve işçi ailelerinin, çeşitli sendikalardan işçilerin, mahallelilerin, duyup gören, gelip geçen tüm emekçilerin dayanışmasını etrafına dolayarak, militanca, kararlılıkla sürüyor.

Gazetelerin yazdığı gibi, Netaş'ın bağlı olduğu Otomobil-İş Ümraniye şubesi dayanışma için gelip gidenlerle dolup taşıyor. Grevin yanından her geçen duruyor, ya gözcülere sigara ikram ediyor, ya yardım öneriyor, başarı diliyor. Bir sendikacı, "Türk-İş'in en geri bilinen sendikalarının şubeleri bile grevimizi bizler kadar sıcak karşılamaktadır" diyor, "Hak-İş'e bağlı sendikalar da aynı coşkuyla desteklediklerini belirtiyorlar" diye ekliyor.

Bu halka halka genişleyen dayanışmanın derin anlamı vardır. Bir kez bunun odağında önemli bir fabrikada binlerce metal işçisinin yılmaz kararlılığı duruyor. Soğukta, çadırsız, mangalsız bekleyen grev gözcülerinden biri bu kararlılığı şu sözlerle dile getirmiş:

"Bizi öyle yağmurla, soğukla, karla yıldıracaklarını sanıyorlarsa aldanıyorlar. Biz gücümüzü haklılığımızdan, sonra da birliğimizden alıyoruz. Hakkımızın arkasından gidiyoruz ve alana kadar da gideceğiz."

Netaş grevine gösterilen dayanışmanın odağında işçilerin bu kararlılığı duruyorsa, halka halka genişleyen çevresinde de ülkede geniş emekçi yığınlarının işçi sınıfından, özellikle öncü işçilerden beklentileri yansıyor. Emekçi yığınlar hiçbir burjuva güce güvenmiyorlar, kurtarıcılığı işçi sınıfından, onun kararlı savaşımından bekliyorlar. Bu nedenle Netaş işçilerinin kararlı eylemine dört elle sarılıyorlar.

Lenin'in tam da bu durumu anlatan çok güzel bir sözü var: "Liberaller ve likidatörler işçilere şöyle derler: 'Toplumun sempatisini topladığınız zaman güçlüsünüz.' Marksistler ise işçilere değişik birşey söylerler: 'Güçlü olduğunuz zaman toplumun sempatisini kazanırsınız.' " (Lenin, *Toplu Yapıtlar,* İng. basım, c.18, s.85)

Netaş işçileri güçlü oldukları, haklı ve kararlı bir eylem koydukları için geniş dayanışma topluyorlar. Öte yandan bugün emekçiler, bu sefil düzene karşı işçi sınıfından güçlü, kararlı bir alternatif bekleyişi içinde oldukları için grevin etrafını sarıyorlar. Grevde dev işçi alternatifini görüyorlar.

Netaş grevinin bugünkü Türkiye'de taşıdığı bu canalıcı önemi burjuvazi grevin daha ilk gününden biliyordu. Bu nedenle sol burjuva güçler hemen grevden yana yazılara, mesajlara başladılar.

20 Kasım 1986 tarihli *Cumhuriyet*'in köşe yazısında şöyle dendi:

"Netaş grevi, ... yalnız Otomobil-İş sendikasının eylemi sayılırsa yanılgıya düşülür. Bütün emekçi kitlelerinde bulunan ama engeller nedeniyle dile getirilemeyen bir eğilimi vurgulamaktadır."

İnönü greve hemen bir mesaj yolladı ve "onurlu mücadelenizde ... başarılar dilerim" dedi. (*Cumhuriyet*, 19 Kasım 1986) Rahşan Ecevit, "Netaş grevi işçinin tahammül gücünün aşıldığını gösteren işaretlerden biridir" diye demeç verdi. (*Hürriyet*, 25 Kasım 1986)

Görüldüğü gibi, burjuva solu hiç de "yanılgıya düşmedi", hemen grev yanlısı kesildi. Öyle ki Metin Toker İnönü'yü bu yüzden eleştirdi, birdenbire fazla destek vermeyin, bu kez de barutun ateş almasına yardımcı olursunuz demeye getirdi. (*Milliyet*, 23 Kasım 1986)

Burjuvazi Netaş grevinden korkuyor, işveren ise galiba sıkışıyor. İşveren, önce Netaş grevi beni hiç etkilemez türünden demeçler vermişti. Sonra, fabrikadan cihaz kaçırmaya ve üretimi gizlice başka yerde sürdürmeye kalkıştı. Ama sendika Valiliğe ve Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne başvurarak bu girişimi önledi.

Bunun hemen ardından, işverenin isteği üzerine işverenle sendika arasında yeniden bir görüşme oldu. Ancak işveren toplantıyı kendisi istediği ve işçiler toplantıya yeni bazı önerilerle gittikleri halde, işveren yeni hiçbir öneri getirmeyerek toplantıyı çıkmaza soktu.

Grevin "teknik" olarak nasıl gelişeceğini bilemeyiz, bunu zaman gösterecek. Bildiğimiz birşey var ki, Netaş işçileri bu militan, kararlı, özverili tutumlarını sürdürüp güçlerini gösterirlerse daha toplayacakları sonsuz bir dayanışma, bulacakları engin bir destek vardır.

Cemile Çakmak

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 513 London, N16 5QB ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Stuttgart'ta Özveri Taarruzu

Selam Yoldaşlar,
Stuttgart'tan 10. Özveri Taarruzuna ilişkin bilgi vermek istiyorum.

Kendim fabrikada çalışıyorum. Fabrikada çalışanların çoğunluğu sırasıyla Türkiyeli, Yunanlı, Yugoslav, İtalyan ve Alman. Çalıştığım kısımdaki Türkiyelilerin çoğunluğu kadınlar. Bir de Yunanlılar var. Hepsiyle aramızda çok iyi bir ilişki kuruldu. Türkiye'de çalışan işçilerin durumunu konuşuyoruz, Türk devletinin nasıl bir yönetim biçimi olduğunu tartışıp Alman devletiyle kıyaslıyoruz. Türkiye'de bir işçinin aldığı parayla aylık geçimini hesaplıyoruz. Kadın işçiler ikide bir, "Allah Türkiye'de çalışan işçilerimize sabır versin" demekten kendilerini alamıyorlar.

Türkiyeli ve Yunanlı kadınlarla, neden bizleri birbirimize düşman etmek isteyenlerin olduğunu, kapitalistlerin kâr hırsı yüzünden işçilerin nasıl buralara gelmek zorunda kaldığını tartışıyoruz. Türkiye'deki fakir insanların gecekondularının neden yıkıldığını, 1980'de cuntanın neden geldiğini Türkiyeli ve Yunanlı kadınlarla hep birlikte konuşuyoruz. Arada beraber eğleniyoruz, gülüyoruz.

Derken 10. Özveri Taarruzu geldi. Ben taarruzun içeriğini anlatmaya ve bağış toplamaya başladım. Kadın arkadaşlar sanki birbirleriyle yarışırcasına bağış yaptılar. Bazıları hedef koydular. Benim bağış kampanyam aldı başını gitti. Umduğumun çok ötesinde, çalıştığım bölge için koyduğum hedefin yarıdan fazlasını fabrikada çalışan Türkiyeli kadın işçilerden aldım. Ayrıca Yunanlılardan da iki kişi bağış yaptı.

Fabrikada tanıştığım ama aynı kısımda çalışmadığımız arkadaşlar da, gerçekten çok iyi bağışlarda bulundular. Ayrıca çevremde tanıdığım ablalar, arkadaşlar kendilerine hedef koydular ve hedeflerini gerçekleştirdiler. Tüm bu bağışlarla bölge hedefimizi bir buçuk misli geçtik. Gelecek sene hedefimizin bu senekinin en az iki katı olması gerektiğini aldığım bağışlar gösterdi.

İşte böyle yoldaşlar. Önemli olan yalnızca konmuş olan hedefi ödemek değil, aynı zamanda yığınların içine dalıp, yığınlara anlatıp, onların arasında kampanya başlatmaktır. Yığınlarla ilişki kurmak da çok önemlidir. Ben bunu somut yaşadım. Zaten devrimi biz tek başımıza yapacak değiliz. Yığınların içine girip örgütlenerek, topuyla, tüfeğiyle örgütlenmiş burjuvaziye karşı bir demir yumruk gibi birlikte vurarak Türkiye devrimini gerçekleştirebiliriz.

Yoldaşça selamlar.

Ferhat Savaş, Stuttgart

Genç Emek İMG kuruldu

Değerli yoldaşlar ve tüm emekçiler,

Geçmişte birçok devrimcinin ideolojik eksiklikleri yüzünden düştüğü hatalara düşmemek için, sempatizanı bulunduğumuz *İşçinin Sesi* çatısı altında genç işçi, emekçi arkadaşlar olarak *Genç Emek İMG* gurubunu kurduk.

Amacımız kendimizi her yönden geliştirip insanların sömürülmeden yaşayabileceği bir düzeni kurma savaşımına katkıda bulunmak, her türlü olanağı sömürü düzeni kapitalizmin yıkılması için örgütlü biçimde kullanmak, burjuvazi ve oportünizm üzerinde proletaryanın diktatörlüğünü kurmak için seferber olmaktır. Genç Emek İMG gurubu olarak önümüze koyduğumuz görevler şöyle: Sempatizanı bulunduğumuz *İşçinin Sesi*'ne maddi ve manevi destek sağlamak. İdeolojik eğitim yapıp sınıf düşmanlarına karşı amansız bir savaş vermek.

III. Konferans kararlarımız ışığında, Genç Emek gurubu olarak örgütlemek istediğimiz kesim genç işçiler. İMG'mizin adını bu nedenle Genç Emek koyduk. Bu işçi arkadaşlarla başlattığımız spor çalışmaları çok hızlı ilerliyor. Bu çalışmalara daha da çok genç arkadaşı katmayı planlıyoruz.

Tüm bunları yaparken düzenli toplanıp, bir dönem sonra yapacağımız işlerin planını çıkarıp o plan temelinde emek sarfediyoruz. Yapamadığımız işleri neden yapamadığımızı tartışıp gelecekte daha uygun kararlar almaya çalışıyoruz.

Ülkemizde olanakların arttığı, işçilerin grevlere, mitinglere çıktığı, öğrencilerin eyleme geçtiği bir dönemde, ülkemizdeki bu politik havayı burada Türkiyeli emekçilere daha çabuk yansıtabilmek için gazetemiz temelinde eğitim yapıyoruz.

Türkiye koşullarında komünist partisi illegal örgütlenir. Bu anlayışla toplantılarımızın Türkiye koşullarındaymış gibi gizli yapılmasına dikkat ediyoruz ve legalist parti anlayışına karşı amansız bir ideolojik savaş vermeye çalışıyoruz. Zaten hiçbir koşul altında, kapitalizmi yıkmak isteyen bir parti tümüyle legal örgütlenemez. Tümden legal örgütlenirse Avrupa'daki komünist partilerin durumuna düşüp, burjuvazinin kuyruğuna takılıp devrimi reddeder. Onun içindir ki devrimi yapana kadar işçi sınıfı partisinin özü, çekirdeği illegal olmak zorundadır.

Tüm yoldaşlara başarılar dileriz.

Genç Emek İMG gurubu adına
Ali Haydar Yurttaş-Engin Çağrı, Londra

Yarınlara doğru umutla ileri

Yoldaşlar,
Ankara'dan adresime *İşçinin Sesi*'nin Ağustos 1986 sayısı gönderildi. Gönderen belli değil. Şaşırdım ve bir anlam veremedim. Siyasetinizdeki insanlarla hiç ilişkim olmadı. Beni tanıyan birinin gönderdiği muhakkak ama bir provokasyon da olabilir diye düşünüyorum. Öncelikle beni bu konuda aydınlatmanız için bu yazıya gereksinim duydum.

Olayı yadsımama rağmen yayının içeriğini çok olumlu buldum. Belki de önceleri siyasetim olan Kurtuluş'tan kopmuş olmamın da bunda etkisi vardır. Denilebilir ki *İşçinin Sesi* adeta boşluğumu doldurdu.

Kurtuluş olarak bana göre bir yığın hata yapıldı. Bu hatalar yüzünden 12 Eylül cuntasının ....'da ....'de ve en son .....'da operasyonları gerçekleşti. Ben ya ....'de öğrenci olduğum için bu operasyonlardan etkilenmedim, ya da 12 Eylül sonrası yinelenen hatalarda bulunmadığım için gözardı kaldım, bilemiyorum. Şu anda da ....'de bulunuyorum. Tek dersten ilişiğim kesildi, ancak ....'a gidemiyorum, burada iş olanaklarını zorlamaya çalışıyorum.

Kurtuluş'tan kopuşumun esas nedeni, Kurtuluş'un yanılmıyorsam 1983 yılında TKKÖ şeklindeki konumudur. Doğal olarak benim gibi birçok insan bu nedenle bu siyasetten uzaklaştı. Kürdistan olayının inkar götürmez bir gerçek olduğunu kabul ediyoruz. Ne var ki, merkezi otoriteden ödün vererek, yamanırcasına bir yaklaşım ciddi bir örgütlülüğün işi olmasa gerek diye düşünüyoruz. *İşçinin Sesi*'nin olumlu gelen yanı da bu oldu.

Daha önce de belirttiğim gibi YÖK'ün insafı ile karşı karşıya ve ...'de iş olanaklarını zorlamak durumda iken, çevreme baktığımda herşeyin darmadağınık olduğunu görüyorum. Hiçbir örgütlülükten eser kalmamış. ...

İşçinin Sesi'nin işlediği Şahinkaya olayı iyi değerlendirilmiş ancak bildiğiniz gibi faşist generallerin güdümündeki meclis SHP'lilerin Şahinkaya hakkındaki önergesini reddederek demokratikleşme sürecinde olduğu iddia edilen Türkiye'yi gözler önüne serdi.

Yazımın başında da belirttiğim gibi herşeye rağmen *İşçinin Sesi*'nin bu şekilde adresime postalanması şaşırtıcı. Buna yanıt verirseniz sevinirim. En azından bir provokasyon olup olmadığını bilmem gerekiyor. Diğer bir isteğim Yürükoğlu yoldaşın 40. yaş günü anısına hazırlanan yapıttan göndermenizdir.

Bu yazıtımla birlikte şiirimi yolluyorum. Beğeninizi kazanırsa mutlu olurum.

En içten devrimci selamlar.

İLERİ

Yarınlara doğru umutla
ileri
Şimdiden içimiz coşkulu,
gönlümüz sevindi
Kafamız, yüreğimiz,
kanımız, canımızla hep
ileri.
Gelecekten umutluyuz,
çünkü hak bizim.
Ödünsüz savaşacağız
çünkü bu savaş bizim
Karşı duramaz buna
hiçbir engel
Çekilsin yolumdan,
olmayan yoldaş
Engelleri aşacağız
birlikte, ileri
Ne yılmak var, ne de bir
adım geri.

A.G., Türkiye

İŞÇİ MİZAHI

Türkiye'de, faşizm var derken, uluslararası platformda faşizm yok diyorlar.

Faşizm var mı yok mu?

Menşevik Kutlu, "ulusal" konferans tezleri adı altında piyasaya sürülen broşürlerden birinde yayınlanan "TKP ve demokrasi savaşı" yazısında, "bugünkü durumun genel yorumu"nu yapıyor. Bugünü "faşist diktatörlük" olarak niteledikten sonra şöyle ekliyor: "... Rejimde *bugün* bir yumuşamadan bile söz edilemez. Tersine daha da sertleşmesi ciddi bir tehlikedir." *(abç)*

Kutlu bu "müthiş" tespiti yinelerken, *Yeni Çağ*'daki resmi MK temsilcisi, Ali İleri, habire çam deviriyor. Prag'da bir sempozyuma katılan İleri, "emperyalizmin gerici özünün tek tek ülkelerde gözlenen biçimleri"ni irdelemeye resmiler adına katkı(!) yapıyor ve "Türkiye'deki politik durumu örnek göstererek şu sonucu" çıkartıyor:

"*Bugünkü* belirgin özellik, gericiliğin faşizm gibi aşırı biçimleri *değil*, demokrasi maskesi altında uygulanan sınıf şiddetidir." *(Yeni Çağ,* Eylül 1986, s.71) *(abç)*

Yani, Kutlu *bugün* faşizmde yumuşama bile olmadığını "müthiş" teorik katkılarıyla(!) açıklarken, A. İleri, aynı partinin MK üyesi, uluslararası komünist bir organda, bugün faşizmin *olmadığını* açıkça itiraf ediyor.

Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu! Artık bir karar verin!

M.K.

İŞÇİ MİZAHI

Resmiler "ulusal" konferanslarını bir işçi yatağında(!) toplamışlar. (Atılım'*dan)*

Londra'daki Türkiyeli işçiler Baştürk'le görüştüler

Türk-İş'e girmek mi, sendikal hareketi bölmek mi daha büyük günahtır?

Bugün işçi sınıfının sendikal birliğinin sağlanması için canla başla çalışmak gerekir. Bugün doğrusu Türk-İş'te birliktir.

21 Aralık 1986 günü Abdullah Baştürk Avrupa'daki gezisinin bir parçası olarak Londra'ya geldi.

Baştürk'ü havaalanında Londra İşçi Birliği, İngiltere Türkiyeli-Kıbrıslı Kadınlar Birliği ve İngiliz İşçi Partisi Türk Seksiyonu'ndan bir gurup işçi karşıladı.

İşçilerin Baştürk'le konuşmak istedikleri asıl konu Türkiye'deki sendikal savaşımın birliği idi.

Baştürk İngiltere'ye gelmeden önce Brüksel'de bir açıklama yapmış ve şunları söylemişti:

"Dava lehimize sonuçlanırsa DİSK'in tüm yöneticileri eski görevlerine dönecek, kayyımlara verilen tüm malları iade edilecek ve DİSK yeniden faaliyete başladığı zaman da Türkiye'nin en büyük sendikal merkezi olacaktır." (*Cumhuriyet*, 11 Aralık 1986)

İşçiler Baştürk'e bu sözleri hatırlattılar. Son yıllarda DİSK üyesi çok sayıda işçinin Türk-İş içinde örgütlendiğini, bunun ve Türkiye ortamının Türk-İş'i epey değiştirdiğini, daha da değiştireceğini söylediler. Türkiye'de sendikal birliğin bugün çok büyük önem kazandığını, bu birliği Türk-İş'te sağlamak gerektiğini belirttiler ve Baştürk'e bu konuda ne düşündüğünü sordular.

Buna karşılık Baştürk, sendikal birliğin önemli olduğunu ama bunun Türk-İş'te olamayacağını söyledi ve şöyle dedi: "Türk-İş'te birleşmek bizim şimdiye kadar bütün inandıklarımızı, söylediklerimizi reddetmek anlamına gelir. Esas olarak da Türk-İş'in bütün günahlarına ortak olmak anlamına gelir."

Baştürk'ün inandıklarının, söylediklerinin sosyal demokrasiden öte olmadığı bir yana, bugün sendikal savaşımı bölme girişimleri Türk-İş yönetiminin günahlarından daha mı küçük olur acaba?

Türk-İş'te birliğin işçilerin giderek daha güçlü bir isteği haline geldiği, tabanda sınıf sendikacılığı yönündeki isteklerin iyice arttığı şu günlerde sendikal savaşımı bölme girişimleri de çok yönlü olarak sürüyor.

Son günlerde pekçok şey üstüste düştü. Altı yıldır bitmek bilmeyen DİSK davası tam Türk-İş kongresinin yapıldığı günlerde sonuçlandırıldı. Yine aynı günlerde Baştürk yurt dışına çıktı. Baştürk yurt dışına çıkışını Londra'da işçilere şöyle anlattı:

Avrupa Konseyi, AET topluluğu dediğimiz ekonomik birlik ve onun parlamentosunun değerli yöneticileriyle Türk politikacılar ve parlamenterler arasındaki diyalog Ankara'ya kadar yetişti ve orada benim yurt dışına çıkabilmem için pasaport verilebileceği bana *iletildi*."

Baştürk böylece yurt dışına çıktı ve hemen Türk-İş kongresi öncesinde DİSK'i yeniden faaliyete geçireceklerini açıkladı. *Tercüman* bu haberi baş sayfada şu başlıkla verdi: "Baştürk Brüksel'de olumlu konuştu." (*Tercüman*, 12 Aralık 1986)

Aynı günlerde Oktay Akbal *Cumhuriyet*'teki köşesinden Baştürk'ün sendikacılığına, eski CHP milletvekilliğine övgüler düzdü. Baştürk'ün mahkemelerdeki savunmasının "işçi sınıfı tarihine geçecek bir belge" olduğunu söyledi. Brüksel'deki açıklamayı o da verdi. (*Cumhuriyet*, 15 Aralık 1986)

Baştürk işçilerin " 'beraat edersek DİSK'i faaliyete geçireceğiz' demiştiniz, eğer etmezseniz ne yapacaksınız?" sorusuna da şu yanıtı verdi:

"Beraat edip etmemenin hiçbir önemi yoktur. Biz ne yapacağımıza karar vermek durumundayız. Düşüneceğiz, konuşacağız, uygun bir yol bulup onu uygulayacağız." Bu konudaki kararlarını nisan ayında açıklayacaklarını da Baştürk sözlerine ekledi.

Baştürk Londra'da kendisini karşılayan işçilere sık sık siyaset adamı olduğundan söz etti. CHP milletvekilliği yaptığı yıllara istinaden, "biliyorsunuz yıllarca Türkiye'de politikacılık yaptım" dedi. Londra gezisinin ikinci gününde İngiliz İşçi Partisi yöneticileriyle görüştü. Avrupa gezisi sırasında da gittiği her ülkede sosyalist enternasyonal üyesi partilerin yöneticileriyle görüşmeler yaptı.

Baştürk'ün Londra ziyaretinde menşevikler görüşmeye gelmediler. Gelmemelerinin nedenini Baştürk'ü karşılayan TUC temsilcisine şöyle söylemişler: "Siyasi açıdan Baştürk'ü zor duruma sokabilir."

Biz yalnızca verileri yazdık. Yorumunu gazetemizin okuyucularına, ileri işçilere bırakıyoruz.

C.S., Londra

Sendikal hareket birlik ile ayrılık arasında bir seçim yapma dönemine girdi.

Yeni bir saflaşma dönemi daha!

Sendikal hareket son sıralarda epey hareketli bir dönem geçirmiştir. Önce bunları şöyle bir sıralayalım.

Bağımsız sendikalardan Kristal-İş, Laspetkim-İş, Otomobil-İş ve Banksis'in kongreleri olmuştur. Bütün bu kongrelerde Türk-İş'te sendikal birlik fikri şu ya da bu ölçüde dile getirilmiş ve destek görmüştür. Özİplik-İş'in ve Öz Gıda-İş'in Çukobirlik ve Yem Sanayii'nde toplu sözleşme yapılamaması nedeniyle yürüttükleri açlık grevlerinin hemen ardından Hak-İş kongresi yapıldı.

Hak-İş'in 160 bin üyesi varmış. Ama kongresini, anladığımız kadarıyla çeşitli teknik nedenlerden, 20 bin üyeyi temsil eden delege sayısıyla toplamış. Kongrede iki liste çıktı. Biri eski başkan Necati Çelik'in, ötekisi Özİplik-İş başkanı Mehmet Er'in listesiydi. Necati Çelik yeniden kazandı. Bu yönetim 20 bin işçinin iradesini yansıtırken, 160 bin işçiyi yönetecek. Üstelik bunlardan 100 bini de DİSK'liymiş!

Hak-İş'e ne taraftan bakılsa, ayrı bir konfederasyon olarak işlevsizlik göze batıyor. Bu konfederasyon yelpazede bir yer doldurmuyor. Türk-İş'te Hak-İş Konfederasyonu'dan daha büyük tek sendikalar var. İzlediği çizgi açısından Hak-İş Türk-İş içinde olamayacak kadar derin bir fark taşımıyor. Nitekim, bu söylenenlerle de bağlı olsa gerek, Hak-İş içinde uzun süredir bir arayış vardır. Oraya mı buraya mı gidelim türünden tartışmalar olmaktadır. Bunlara bazen DİSK adı da karışmaktadır.

Son zamanların en önemli bir sendikal konusu da Abdullah Baştürk'ün DİSK'in yeniden açılacağına ilişkin sözleri ve DİSK davasının karara bağlanmasıdır. Ancak karar Askeri Yargıtay'a gidecektir. Baştürk Askeri Yargıtay'ın kararı bozup, "adil bir çözüm" getireceği kanısında olduğunu söylüyor.

Buraya dek sıralanan verilerden çıkan sonuç şudur: Sendikal hareketin bütünü, birlik eğilimiyle ayrılık eğilimi arasında ciddi bir çekişme, bir seçim yapma dönemine girmiştir. Bu eğilimlerden hangisi ne ölçüde başarılı olursa, bu doğrultuda yeni bir saflaşma olacağa benzemektedir. Ve bize öyle gelmektedir ki, ilk bakışta göze batan tehlikelere rağmen, militan bir birlik eğilimi üstün gelecektir.

Türk-İş kongresinde sosyal demokratların toplam oyu oyların yarısıdır.

Kongrenin de gösterdiği: Türk-İş sola kayıyor

TÜRK-İŞ 14. Genel Kurulu tamamlandı. Şevket Yılmaz yeniden başkanlığa seçildi. Emin Kul (Denizciler Sendikası) genel sekreterliğe, Mustafa Başoğlu (Sağlık-İş) eğitim sekreterliğine, Orha Balaban (Yol-İş) teşkilatlanma sekreterliğine ve Çetin Göçet (Belediye-İş) de mali sekreterliğe geldiler.

Birçok köşe yazarı, bu adları görünce hemen "eski hamam eski tas" diyeceklerdir. Ama hiç de öyle değildir. Gerek genel olarak Türk-İş örgütünün durumu, gerekse genel kurulun kendisi Türk-İş'te önemli değişikliklerin olduğunu, bir değişikliler zincirinin başladığını göstermektedir.

Örneğin, bir kez, bu genel kurulda çoğu sendika başkanı kendi sendikasının delegelerine eskisi gibi hakim değildi. Eskiden parseller net olarak önceden belli olurdu. Artık hesaplar genel kurul boyunca bile değişkenlik gösteriyor. Bu, Türk-İş'te tabanın kendi sesini duyurmaya başladığının bir göstergesidir.

İkincisi, DİSK davasının sonuçları, oldukça garip bir biçimde (ICFTU sıfatıyla) açıklanmışsa da, salonda derin bir dalgalanma yaratmıştır. Bunun ardından salondan DİSK yanlısı ve DİSK karşıtı bağırışlar yükselmiştir ve hatta ilk bakışta sanki karşıtlar daha çokmuş gibi bir izlenim verilmiştir. Oysa gerçekte salonda DİSK yanlıları çoğunluktaydı. Böyle olduğu halde ötekilerinin daha çok gözükmeleri, çoğunluğun başında tutarlı, kararlı bir liderlik olmamasındandır. Görüntü ne olursa olsun, gerçekte salonda DİSK'e sempatinin çoğunlukta olması vurgulanması gereken bir noktadır.

Üçüncüsü, geçen genel kurulda yapılan tahminlere göre, sosyal demokrat denen kesimin aşağı yukarı 50 delegelik bir desteği vardı. Bu genel kurulda durum çok çok farklıdır. Bunu açabilmek için üç listenin yapısına ve aldığı oylara bakalım.

Cevdet Selvi'nin listesi silme sosyal demokrattır. Mustafa Özbek'in listesi silme sağcıdır. Şevket Yılmaz'ın listesi karışıktır. Adayların adları, önerildikleri görevler ve aldıkları oyları tabloda verdik.

Özbek Yılmaz'a zorluk mu çıkardı?

Şimdi herkes diyecek ki Özbek'in liste çıkarması Şevket Yılmaz'ın işini zorlaştırdı.

Özbek'in kendisinin de el altından söylediği gibi, o siyasete atılmayı düşündüğü için bu kongreyi bir platform olarak kullanmış, aynı zamanda Şevket Yılmaz'ın listesi seçilsin diye "gerektiğinde" o tarafa blok blok oy aktarmıştır.

Bu gözle bakıldığında görülüyor ki Özbek'in listesindeki oylardan, Şevket Yılmaz'a, Çetin Göçer'e ve özellikle Mustafa Başoğlu'na blok oy desteği verilmiştir. Başoğlu'na "özellikle" dedik çünkü bu konuda bizzat Demirel işe burnunu sokmuştur. Sağcı Başoğlu seçilemeyip yerine sosyal demokrat Akdoğan seçilirse diye telaşa kapılmış, Başoğlu'na yüklenilmesini istemiştir. Bu nedenle Bahattin Gezen 83 oycuk almıştır. Nitekim "son derece demokrat"(!) Demirle böyle yapmasaydı gerçekten de Akdoğan rahatça seçilirmiş.

Aynı yoldan Şevket Yılmaz ve Çetin Göçer garantiye bağlanırken, Şevket Yılmaz'ın listesinde olup da sosyal demokrat denen adayların seçilememesine karşı bir önlem alınmamıştır. Ya bir sosyal demokrat olmazsa öteki olur dediler, ya somut tahminler yaptılar, ya yanıldılar. Zira Durukan ile Kul arasında yalnızca 2 oy fark kalmıştır.

Şevket Yılmaz'ın listesi karışık listedir. Sosyal demokratlar arasında karışık liste görüşünü savunanlar bu listeye oy vermişlerdir. Karışık listeye karşı olanlar ise Selvi'nin listesine oy vermişlerdir.

Dolayısıyla kongrede sosyal demokrat oyların toplamı, yalnızca Selvi'nin aldıkları değildir. Yılmaz'ın listesine verilen sosyal demokrat oylar da vardır. O zaman toplam sağ ve toplam sosyal demokrat oylara ilişkin kaba bazı akıl yürütmeler yapalım.

Yalnızca sağ oyların, yani Özbek'in listesine verilen oyların toplamı 536, yalnızca Selvi'nin listesine verilen oyların toplamı ise 633 ediyor. Şevket Yılmaz'ın listesinin aldığı oyların toplamı 774. Bu 774 karışık oylar olduğuna göre, öteki iki listeye çeşitli biçimlerde paylaştıralım.

Önce Yılmaz'ın listesindeki oyları öteki listelere *yarı yarıya* paylaştıralım. Selvi 1020, Özbek 923 ediyor. Yani sosyal demokratlar sağdan neredeyse %10 daha çok çıkıyor.

Bir de Yılmaz'ın listesindeki oyların %60'ını sağa, %40'ını sosyal demokratlara paylaştıralım. Yani sağ, sosyal demokratlardan yalnızca %5 daha çok çıkıyor. Demek ki, Şevket Yılmaz'ın listesindeki toplam oylardan %40'ı sosyal demokratlardan, %60'ı sağdan geldi diye kabul etsek bile, sosyal demokratlar sağlardan yalnızca %5 daha az çıkıyor.

Bu durumda şunun yüz kere altını çizelim ki, gerçekte sağ ile sosyal demokratlar Türk-İş'te hemen hemen aynı sayıda oy almaktadırlar. Sağın da kendi içinde farklılıklar, sosyal demokratların da kendi içinde farklılıkları vardır. Ama bu farklılıkları hesaba katmadan, kabaca sayı yarı yarıya görünüyor. Yani, bu *göreceli* çerçeve içinde Türk-İş sola doğru önemli ölçüde kaymıştır.

Ya sol nerede?

Buraya kadar hep "sağ" ve "sosyal demokratlar" deyimini kullandık. Şimdi sağın ve sosyal demokratların içini biraz daha deşelim.

Sağın içinde faşistler ya da faşist kafalılar vardır. Bir de çeşitli tonlardan liberaller vardır. Sosyal demokratlara gelince durum bu kadar basit değildir.

Sosyal demokrasi burjuva soludur. Ama bugün aynı zamanda sosyal demokrat sıfatını rastgele kullananlar vardır. Sonra, sola kayış sürecenin bir ara durağı olarak kendine sosyal demokrat diyenler vardır. Solcu olup da sosyal demokratları destekleyenler, bu yüzden sayıları onlar arasına katılanlar vardır. Yani gerçekte Selvi'nin aldığı oyların hepsi oturmuş sosyal demokratlardan değildir.

Hatta bize öyle geliyor ki şöyle bir durum olmuştur: Özbek keskin sağı toplamıştır. Selvi, gerçek sosyal demokratlardan değil, onun solundan, bildiğimiz soldan oy toplamıştır. Sosyal demokratlar ile ılımlı sağ karışık listeyle, ama *keskin sağın desteğiyle* iki ucun ortasındakilerden oy toplamıştır.

Bu durumda Selvi'nin oy sayıları önemli ölçüde solun sayısını gösterir. Herhalde Refik Sönmezsoy da bu yüzden *Tercüman*'daki serisinde Cevdet Selvi'yi "aşırı sol" diye nitelemiş. Demek ki Türk-İş içinde yalnızca göreceli olarak sola, sağdan sosyal demokratlığa değil, aynı zamanda gerçek sola önemli bir kayma vardır. Türk-İş kaygan zemindedir.

Nitekim sonuçlar öyle bir dengede kalmıştır ki, yönetim, yönetimliğini korumak istiyorsa, muhalefet bu yönetimi beğenmeyip kendisi başa gelmek istiyorsa, ciddi iş yapmak zorunda kalacaktır. Başka bir deyişle, sonuçlar donuk değil, değişme, enerji doludur. Aynı zamanda, bölücü değil birliğe zorlayıcıdır.

Kısacası, Türkiye ortamının gidişatı, Türk-İş'te tabanın sola kayışı ve kongre sonuçları birlikte ele alındığında ortada sevinilecek bir durum vardır.

TÜRK-İŞ 14. GENEL KURULU'NDA YÖNETİM KURULU ÜYELİKLERİNE ADAY GÖSTEREN ÜÇ LİSTENİN ALDIĞI OYLARIN DÖKÜMÜ

Görev	Ad	Oy	Ad	Oy	Ad	Oy
Başkan	C. Selvi	140	Ş. Yılmaz	152	M. Özbek	104
Gen. Sek.	K. Durukan	136	E. Kul	138	S. Şide	120
Mali Sek.	R. Bayülke	118	Ç. Göçer	154	M. Acıdereli	104
Eğ. Sek.	B. Akdoğan	146	M. Başoğlu	161	B. Gezen	83
Teş. Sek.	A. E. Güvenç	93	O. Balaban	169	O. Erçelik	125

Burjuvazi devrimci sendikal savaşımın anahtarı olan işçi sınıfının bilincini de kapatamaz ya!

DİSK kapatılamaz! DİSK yaşatılacaktır!

DİSK davası sonuçlandı. Yargılanmakta olan 1477 kişiden 264'ü çeşitli hapis cezalarına çarptırıldı ve DİSK kapatıldı. Karar Askeri Yargıtay'a gidecek ama şimdilik sonuç bu.

DİSK'in fonlarını, mal varlığını burjuvazi açıkça ve arsızca çaldı. Bundan çok daha önemlisi, DİSK'in yönetici kadrolarından binlercesi yıllarca hapislerde, işkencelerde, mahkeme kapılarında kaldı. Ortada işçi sınıfına verilmiş zarar var. Var ama, DİSK'in de zarar uğrayan bu yanların çok ötesinde boyutları var!

DİSK, üyesi olsun olmasın tüm işçi sınıfı için yaşanmış bir deneyimdir. DİSK devrimci sınıf sendikacılığının örnekleriyle dolu ve başrollerde işçilerin oynamış olduğu bir sinema şerididir. DİSK eksiğiyle yanlışıyla eğitimi çoktan yapılmış bir derstir. DİSK devrimci bir gelenektir. Burjuvazi işçi sınıfının bu tazecik bilgisini, bilincini de kapatamaz ya! DİSK'in anahtarı işçi sınıfındadır.

DİSK, üyesi olsun olmasın tüm işçi sınıfı için yaşanmış bir deneyimdir. DİSK devrimci sınıf sendikacılığının örnekleriyle dolu ve başrollerde işçilerin oynamış olduğu bir sinema şerididir. DİSK eksiğiyle yanlışıyla eğitimi çoktan yapılmış bir derstir. DİSK devrimci bir gelenektir. Burjuvazi işçi sınıfının bu tazecik bilgisini, bilincini de kapatamaz ya! DİSK'in anahtarı işçi sınıfındadır.

DİSK esas kalıcı yönleriyle gerçekte kapatılamaz! DİSK yaşatılacaktır!

Bugün sorun, DİSK deneyiminin öğrettiği derslerin, ilerlettiği bilincin de ışığında, DİSK'in nasıl ve nerede yaşatılacağına doğru karar vermektir.

Burjuvazi tarihi yeniden yazamaz ya! Şanlı 15-16 Haziran ayaklanması oldu, bitti, yasaklayamaz. Kızıl 1 Mayıslar yaşandı, geri alamaz. Profilo'da barikat savaşlarına çıkıldı, çıkılmadı sayamaz. Bugün onu bunu yargılayan DGM'ler meclisin kapısından tıpış tıpış geri döndürüldü, bunun kuyruk acısını en başta burjuvazinin kendisi unutamaz! Kısacası, DİSK, esas kalıcı yönleriyle gerçekte kapatılamaz! DİSK yaşatılacaktır!

Bugün sorun, DİSK deneyiminin öğrettiği derslerin, ilerlettiği bilincin de ışığında, DİSK'in nasıl ve nerede yaşatılacağına, burjuvazinin küstahlığının nasıl yanıtlanacağına doğru karar vermektir.

Doğrunun ölçütü pratiktir

DİSK kuruldu, önemli bir okul oldu. Ama her okulda olduğu gibi sınıfları geçmek, mezun olmak gereklidir. DİSK okulunun daha 1980 öncesinde koyduğu sınav Türk-İş ile sendikal birlik idi.

DİSK'teki öncü işçiler sınıfın öteki kesimlerinden uzak kaldılar, onları savaşıma yeterince katamadılar. Bunun eksikliği duyulmaya, hatta gereklilik bilinçlere de çıkmaya başladı. Her iki konfederasyonda da bu yönde eğilimler vardı.

Bu nedenle burjuvazi iki taraflı, yoğun bir çaba harcadı. Bir yandan Türk-İş'in sola kaymasını önlemek için elinden geleni yaparken, öte yandan DİSK'i ehlileştirmek için seferber oldu.

Birincide, burjuvazi temel olarak ekonomik yoldan yürüdü, sağcı sendikacıları bu yoldan "başarılar" kazandırtarak işçileri oyaladı.

İkincide ise burjuvazi ağırlığıyla siyasal yöntemlere başvurdu. Sosyal demokrasi DİSK'e musallat oldu. Ama TKP içindeki oportünizm olmasaydı, bu da uzun erimde birşey yazmazdı. Burjuvaziye kapıları esas açan oportünizmin kuyrukçuluğu oldu. Oportünizm ve sosyal demokrasi nedeniyle, son dönemlerinde DİSK hızla sulandırılıyordu.

Ancak Türkiye burası. Burjuvazi ne yapsa arkasına yaslanıp, rahat nefes alamıyordu. Bu süreç içinde Kemal Türkler'in öldürülmesi de, büyük olasılıkla bu kaygılarla bağlıydı.

Kemal Türkler tabanın nabzını yakından dinleyen, son çözümlemede yalnızca bu yolu izleyen, gerçek bir işçi lideriydi. Nabzın çok ve çabuk oynadığı bir ortamda, devrimci durumda, Kemal Türkler burjuvazi için ciddi bir tehlikeydi. Bize öyle geliyor ki burjuvazi kalp çarpıntısı çekeceğine, bu "tehlike"den hepten kurtulmayı yeğledi. (Bugün Çalışma Bakanı, DİSK için utanmadan "kafası kopasıca" terimini kullanırken boş söz etmiyor!)

Fatura ortak sendika neden ortak olmasın?

Kuşkusuz burjuvazi şu ya da bu liderden "kurtularak" sorunları çözecek durumda değildi. Sonunda faşist darbe geldi. Hatırlarsak o zamanlar Evren hep, "bu son raunddur" diyordu. Bakalım son raundda neler oldu?

Faşizm geldi ve burjuvazinin o güne dek bölüp parçalamak için uğraştığı işçi sınıfını, aynı dert küpünde birleştirdi. Türk-İş tabanından ve DİSK tabanından işçilere ortak bir fatura kesti. Bu faturada baskı ve zorbalık, açlık ve sefalet yazılıydı.

İşçi sınıfı kendisine zorla dayatılan faturayı ödemeye koyuldu. Ama bu teslimiyet değil, geri çekilmeydi. Geri çekildi ve düşündü, değerlendirdi.

Bu süreç içinde işçiler şunu çok iyi gördüler. Ödenen DİSK'li ya da Türk-İş'li olmanın değil, işçi olmanın, aynı sınıftan olmanın ve sınıf savaşında zafere ulaşamamanın faturasıydı. Çıkarılan derslerle sınıf bilinci hem olgunlaştı, hem yaygınlaştı. Sendikal birliğe verilen önem arttı. Aynı zamanda militan sendikal savaşım ihtiyacı bastırdı.

Bu arada ve bu süreçle de yakından bağlı olarak faşizm çözüldü. Türkiye'yi emperyalizmin zayıf halkası olmaktan çıkaramadan çözülüp gitmek zorunda kaldı. Böylece kendi deyimleriyle son raundda da şanslarını yitirdiler.

Sorunun çözümü

Ancak düşmanı hiç küçümsemeyelim. Onlar da pes demiş değiller. İşçi sınıfının, yolunu bulandırmak için ellerinden geleni yapıyorlar, herşeyi deniyorlar. Ama denediklerine dikkatle bakarsak yine aynı üç bayat silah karşımıza çıkıyor: Demokrat bile olamayan, liberallikten fazlaca öteye geçemeyen bir sosyal demokrasi, artık kendisi sosyal demokratlaşmakta olan kokuşmuş bir oportünizm ve sendikal alanda bölücülük! Belki bugün bunlara "yeni" olarak, liberal bile olamayan ama demokrasi havariliğine soyunan Demirel takımı eklenebilir. Bu da dolaylı olarak, oportünistlerin aracılığıyla! Onlar Demirel'i "demokrat" ilan ettikleri için!

Böyle bir durumda başta belirttiğimiz sorunu nasıl çözeceğiz? DİSK'i nasıl ve nerede yaşatacağız.? Burjuvazinin küstahlığını nasıl yanıtlayacağız?

Hiç kuşkusuz, DİSK'i en geniş işçi kesimi içinde yaşatacağız. Bugün bunun somut örgütsel çerçevesi Türk-İş'tir Sonra, DİSK'i yaşatırken, DİSK'in son dönemlerindeki sulandırmanın sonuçlarını, tüm eksik, yanlış gördüğümüz yanları ayıklayıp camekana koymaya çalışacağız. Burjuvazinin küstahlığını militan sendikal birliği yaratıp güçlendirerek yanıtlayacağız.

HAYDİ 11. ÖZVERİ TAARRUZUNA!

Bu yıl daha dar bir kadroyla gerçekleştirdiğimiz Özveri Taarruzu'nda daha çok kişi hedef koydu, daha fazla bağış toplandı. Veriler, örgütümüzün eski etkinliğini daha kararlı bir örgütsel güce dönüştürdüğünü gösteriyor.

Geçen sayımızda 10. Özveri Taarruzu'nun başarıyla son bulduğunu, güzel, militan bir geceyle noktalandığını yazmıştık. Onur listeleri, ödüller hakkındaki bilgileri de geçen sayıda aktarmıştık. Burada bu yılki öteki verileri aktaracağız ve taaruzun genel bir değerlendirmesini yapacağız.

Tablo I'de geçen taarruzlarla karşılaştırmalı ve her zaman olduğu gibi Türkiye'deki taarruz verilerini dışarıda bırakan bir genel döküm verdik. Buradan görülebileceği gibi 1986 verileri 1985 verileriyle tıpıtıpına aynıdır. O zaman bu taarruzda başarı açısından bir duraklama ya da gerileme mi var? Hayır, tam tersine.

Bilindiği gibi bu yıl, parti yaşamında ne kadar büyük önem tuttuğunu giderek daha iyi anlayacağımız III. Konferansımız yapıldı. Konferansın kararları doğrultusunda Türkiye'de örgütlenme çalışmalarına çok büyük bir ağırlık verildi ve bununla bağlı olarak yurtdışı örgütlerinde de önemli değişikliklere gidildi. 10. Özveri Taarruzu bu ortamda gerçekleşti.

Bir kez 10. Özveri Taarruzu'nun en belirleyici özelliği, Türkiye'nin, çeşitli bölgelerinde ve yoldaşlarımızın bulunduğu tüm cezaevlerinde örgütlü ve çevreyi de olabildiğince katarak, yaygın uygulanmış olmasıdır. Taarruz yerel boyutları aştıktan sonra her yıl şu ya da bu ölçüde Türkiye'de uygulanmıştı. Ancak bu yılki her açıdan nitel olarak farklı bir yer tutuyor ve bu durum, bu sayfadaki verilerde yansımıyor. Dolayısıyla verileri bu çerçevede değerlendirmek gereklidir.

İkinci olarak, verilerin kapsadığı Avrupa örgütlerinin durumuna gelelim. Buna geçmeden önce de Avrupa'daki Türkiyeliler arasındaki havaya kısaca değinelim.

Avrupa'daki Türkiyeliler hem Avrupa ortamından, hem Türkiye'deki ortamdan etkileniyorlar. Böyle olduğu için de Türkiye'deki değişiklikler Avrupa'daki Türkiyeliler arasında oldukça gecikmeli olarak yansıyor.

Faşizm geldikten sonra Avrupa'daki Türkiyeliler arasında siyasal hareketlilik, canlılık sürdü. Faşizmin Türkiye'ye getirdiği psikolojik gerileme Avrupa'da geç yansıdı. Şimdi de tersi oluyor. Türkiye'deki siyasal hareketlilik, canlılık Avrupa'da geç yansıma buluyor.

Bu söylenenler öznel etkenin rolünü dışarıda bırakıyor. Başka bir deyişle, gözünü Türkiye'ye dikmiş, Türkiye'deki değişmeleri sürekli ve yakından izleyen, gözlemlerini çevresine ileten, güçlü olduğu için böyle yaparak önemli bir çevreyi etkileyen komünist bir örgüt olursa durum daha farklı olur. Türkiye ortamının Avrupa'daki Türkiyeliler arasında yansımasındaki gecikme kaldırılmasa da kısaltılabilir.

Nitekim, İngiltere'de durum bu son değindiğimiz çerçeveye girmektedir. Avrupa'nın öteki yerlerinde durum ise daha çeşitlilik taşıyor. Bazı yerlerde kendi çapında etkin, başarılı bir örgüt çalışması yürüyor. Bazı yerlerde örgütün başarısı, ortama teslim olmayıp, fazlaca etkin de olmayıp, kendi işleyişini sürdürebilmesinde yansıyor. Bazı yerlerde ise, açıkça söylemek gerekirse, ortam örgütleri yuttu. Ancak artık Avrupa'daki Türkiyeliler arasında da yükselen bir hareketlilik eğrisi başlamıştır. Bu nedenle son sırada değindiğimiz durum artık geride kalmıştır.

TABLO I
Özveri taarruzları — genel döküm

(1) Yıl	(2) Hedef 1977=100	(3) Gerçekleşenler (2)de verilen hedeflere göre	(4) Her yılki hedefi aşma %	(5) Gerçekleşenler 1977 gerçekleşen =100
1977	100	136.8	36.8	100
1978	200	225.0	12.5	164
1979	300	374.0	25.0	273
1980	400	544.0	37.0	405
1981	500	695.0	39.0	517
1982	750	941.0	25.5	688
1983	900	975.0	08.3	713
1984	1000	953.0	-4.7	697
1985	1000	1001.0	0.1	732
1986	1000	1001.0	0.1	732

TABLO II
Özveri taarruzlarına örgütlerin katkı oranları (yüzde olarak)

Örgütler	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
İngiltere	100	100	100	95.0	69.2	57.0	58.0	79.5	83.2	90.0
Almanya	-	-	-	0.9	29.8	36.4	26.3	8.7	5.8	2.8
Fransa	-	-	-	-	0.5	3.1	4.0	4.3	5.3	5.2
Norveç	-	-	-	-	-	2.8	3.1	2.3	-	-
İsviçre		-	-	-	-	0.4	1.1	1.2	-	-
Hollanda	-	-	-	-	-	-	4.9	3.9	5.7	-
Avusturalya	-	-	-	-	-	-	-	1.1	-	-
İsveç	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.0

TABLO III
9. ve 10. Özveri Taarruzları Katılım ve Bağış Karşılaştırmaları

Kaçıncı Taarruz	Hedefle katılanlar endeksi	Bağışla katılanlar endeksi	Toplam bağış miktarı endeksi	Kişi başına bağış miktarı endeksi
9. Özveri T.	100	100	100	100
10. Özveri T.	114	078	155	199

Konumuza, bu dediklerimizin 10. Özveri Taarruzuyla bağına dönersek: Partimiz III. Konferans'tan sonra zaten bütün Avrupa örgütlenmesini Türkiye'deki gereksinimleri ve burada sıralanan olguları dikkate alarak düzenlemişti. 10. Özveri Taarruzuna da hangi örgütün ne kadar pay üstlenebileceğini önceden bilerek girmişti. Bu çerçevede taarruzun Avrupa parçası üstün başarıyla tamamlanmıştır.

Yazının başında, Tablo I'deki 1985 verileriyle 1986 verilerinin tıpatıp aynı olduğunu söylemiştik. Evet hedef aynıydı. Ama partinin bilinçli kararıyla Avrupa genelinde geçen yıldan daha dar bir kadro geçen yılla aynı hedefi gerçekleştirdi. Bu, verilerin, ilk bakışta yansıtmadığı, önemli bir başarıdır. Bu başarıda en büyük, hatta belirleyici pay da, yine önceden bilindiği ve beklendiği üzere İngiltere örgütüne düşmüştür.

Tablo II. örgütlerin katkı oranlarını veriyor. Durum buradan da görülüyor. İngiltere örgütünün belirleyici payından sonra en yüksek katkıyı Fransa örgütü yapmıştır. Almanya'nın geçen yılki yüzde 5.8'lik katkısı bu yıl yüzde 2.8'e düşmüştür ama bu iki veri, bir anlamda birbirinin devamı değildir. Yapılan değişiklikler sonucunda Almanya'nın bu yılki katkısı yeni bir örgütün ilk ve dolayısıyla da oldukça önemli başarısı olarak sayılmalıdır. Aynı şey İsveç için de geçerlidir.

Dedik ki 10. Özveri Taarruzu'nu Avrupa genelinde geçen yıldan daha dar bir *kadro* gerçekleştirdi. Gelgelelim 10. Taarruz, belli bir hedef koyarak katılımın en yüksek olduğu taarruzdur. Hedefle katılım, bağışla katılım, toplam bağış miktarı ve kişi başına bağış miktarı açısından verileri 9. Özveri Taarruzuyla karşılaştırmalı olarak Tablo III'de veriyoruz.

Tablo III çok ilginçtir. Geçen yıla oranla daha dar bir kadro ile yürütüldüğü halde, hedef koyarak katılanlar bu yıl yüzde 14 artmıştır. Bu, örgütün yeni kadrolar kazanmakta olduğunun somut göstergesidir. Bağışla katılanlar geçen yıla göre yüzde 22 azalmıştır. Ama çok açık ki bu azalmanın bir bölümü, eskiden bağışla katılanların bu yıl artık hedef koyarak katılmaları nedeniyledir. Öte yandan, bağışla katılanlarda azalma olduğu halde toplam bağış miktarında geçen yıla göre yüzde 55, kişi başına bağış miktarında ise yüzde 99 bir artış olmuştur.

Yani bu yıl geçen yıldan daha çok kişi hedef koyarak katılmıştır. Bağış verenler sayı olarak geçen yıldan daha azdır ama toplanan bağış miktarı geçen yıldan daha çoktur. Bu demektir ki bu yıl bağış verenler kişi başına daha çok bağış vererek katılmıştır.

Bunlar, örgütün çevresinin örgütle bağlarının derinleştiğini, yoğunlaştığını göstermektedir. Örgütsel gelişmede örgütün bazen doğrudan güçlenmesi, bazen etkinliğinin artması, bazen bu etkinliği örgütsel güce dönüştürme çabası vb. öne çıkar. Bu taarruzun verileri örgütün eski etkinliğini örgütsel güce dönüştürüp doğrudan bir güç kazandığını göstermektedir.

Bu yıl adeta bir yoğunlaşma yılıdır. Taarruz daha az kadroda yoğunlaşmış, örgütün çevresinde taarruza daha kararlı katılan bir yoğunluk oluşmuş ve taarruzda örgütün doğrudan gücünde bir yoğunlaşma olmuştur. Öyle görünüyor ki, bu yıl bu yöndeki gelişmenin ardından gelecek yıl hem kadro, hem örgüt etkinliği açısından yaygınlaşma öne çıkacaktır. Şu yıl şöyle, bu yıl böyle yoldan ama özveri taarruzu sürekli başarıdan başarıya koşuyor, sürekli yükseliyor. Haydi 11. Özveri Taarruzuna!

Biz d taarruzdaydık

Özveri taarruzunu örgütlü bir biçimde yürütüyoruz.

Önce parti örgütünün çizdiği çerçeve tartışıldı ve kararlar son şeklini genel pazar toplantısında aldı. Toplantıda herkesin özveri taarruz ile ilgili olarak yazdığı yazılar okundu. Taarruz çalışmasını iki temelde aldık:

Birincisi ideolojik çalışmalar. Buna hergün üçer saat ayırdık. Biri partililerden, öteki sempatizanlardan oluşan iki ayrı tür gurupta yapılıyor. Böyle üç gurubumuz var. Guruplar üç ay boyunca üç klasik kitabın eğitimini tamamlamış olacaklar.

İkinci temel, kendi içinde de ikiye ayrılan maddi üretim birimleri. Birincisi, kollektif bilinci geliştirmeyi amaçlayan ve kollektif olarak yapılan halı dokuma işidir. Bu planlı bir şekilde, vardiya usulüyle yürüyor. İkincisi, maket gemi ve file işi. İki gurup maket gemi, bir gurup pazar filesi yapıyor. Hedefler şöyle: Halı birimi 3 halı. Maket gemi guruplarının biri 2 büyük gemi, ötekisi 4 küçük gemi. File gurubu 100 file.

Guruplardaki işbölümü şöyle: Partililer eğitimden, IMG ve sempatizanlar maddi üretimden sorumlu. Ayrıca genel özveri taarruzu sorumlumuz ... yoldaş. Hepimiz özveri taarruzuna günde 6 saatlik çalışmaya katılıyoruz.

Para olarak koyduğumuz hedef ... TL. Bunu yerine getirmek için üç ay boyunca çay içmemeye karar verdik. Oradan artan para taarruza aktarılacak. Ayrıca iki kişi de sigara fonlarını taarruza aktarıyorlar.

Genel pazar toplantıları düzenli yapılıyor. Şimdiye kadar (yani bu mektubun yazıldığı zamana kadar — *İ.S.*) beş genel toplantı yapıldı. Toplantıları şöyle özetleyebiliriz:

Birinci hafta: Kollektivizm nedir, cezaevi yaşamı nasıl olmalıdır konusu tartışıldı.

İkinci hafta: Aynı konuya devam edildi. Günlük yaşamın nasıl olması gerektiği somutlandı. Pazar toplantılarının işlevi tartışıldı ve toplantı gündeminin genel çerçevesi belirlendi.

Üçüncü hafta: Belirlenen gündemde toplantılara başlandı. Bir hafta içinde Türkiye basınında çıkan, dünya ve Türkiye ile ilgili gelişmeler tartışıldı.

Dördüncü hafta: Dünya ve Türkiye olayları arasından ağırlık, Pakistan'daki siyasal gelişmelerin ve Irak operasyonlarının değerlendirmesine verildi.

Beşinci hafta: Ağırlık, basında yansıdığı kadarıyla, Sovyetler Birliği'ndeki gelişmelere verildi.

Yoldaşça selamlar.

... *Cezaevi*

Bütün ülkelerin proterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!
Yıl: 12, Sayı: 319

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL

Fabrikalardan makina sesinden önce *İşçinin Sesi* gelecek!
31 Aralık 1986

Aralık 1986, Yürükoğlu yoldaşımızın *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye* kitabının kitap olarak yayınlanışının tam 8. yıldönümüdür. Bu sayımızdan başlayarak kitabın "Türkiye İşçi Sınıfının İş ve Yaşam Koşulları ve Devrimci Süreç" başlıklı 3. bölümünü, bölümdeki verileri yenileyerek yayınlıyoruz.

Aradan geçen zaman içinde Türkiye'de yaşam durmadı, köprülerin altından çok sular aktı. Ancak yeni veriler de gösteriyor ki, Türkiye kapitalizminin köprülerin altından akıttığı bu sular işçi kanıyla iyice kızıllaşmıştır ve Türkiye, emperyalizmin, kopmaya daha da yakın bir zayıf halkası olarak kalakalmıştır.

Biz kitabın 3. bölümünü verileri yenileyerek yayınlarken, yeni verilerin gerekli kıldığı ölçüde bazı açıklamalar ve kısa yorumlar katmak zorunda kaldık. Bu eklemeler kitabın asıl metniyle karışmasın diye bunları siyah harflerle yazarak veriyoruz.

Türkiye İşçi Sınıfının İş ve Yaşam Koşulları ve Devrimci Süreç (I)

Bu kitabın ilk basımında, **(broşür olarak Şubat 1978 tarihli basımında — İ.S.)** Türkiye işçi sınıfının sömürüsü, ileri kapitalist ülkelerde olduğundan çok daha yüksektir demiş ve orada bırakmıştık. Çok yoldaşımız sonradan bu noktanın daha açılması gerektiği hakkındaki isteklerini ilettiler. Haklıydılar çünkü bu nokta Türkiye'de kapitalizmin girdiği açmazla, yükselen sınıf savaşımıyla, Türkiye'nin "zayıf halka" oluşuyla, devrimci durumla derinden bağlıdır.

Türkiye'de işçi sınıfımızın iş ve yaşam koşulları, bunun sınıf savaşımıyla bağı ve Batı ile karşılaştırılması konusunda çok yanlış anlayışlar var. Bilinçli işçilerimiz için sınıf savaşımıyla ekmek kavgasının bağı, kendi yürüttükleri savaşla dünya işçi sınıfının öteki müfrezelerinin savaşları arasındaki karşılaştırmalar somuttur. Ama "okumuş" küçük burjuva sosyalistleri, Kemalci burjuva eğitim sisteminin aşıladığı Batı hayranlığını hiçbir süzgeçten geçirmeden devrimci harekete de taşıyor. "Solcusu", ya Bader-Meinhoff'u "Batıdaki yüksek işçi sınıfı hareketi" diye yutturmaya kalkıyor ya Batı işçi sınıfından "umudu" kesiyor. Oportünistler ise Batı hayranlıklarını, ülkemizdeki sınıf savaşımını küçümseyerek ve Batıda yeniden baş kaldıran revizyonizme "sempati" duyarak ortaya sürüyor. Dolayısıyla, Türkiye işçi sınıfının sömürü oranının ileri kapitalist ülkelerden daha yüksek olması gibi *matematiksel* bir gerçeği bile yadsımaya çalışıyor.

Bunlar arasında hele bir tanesi gerçekten gülünçtü. Şöyle diyordu: "Yürükoğlu emperyalizmin zayıf halkasını ararken, teknik anlamda hatalara düşmekten de geri kalmıyor. Türkiye veya diğer gelişmekte olan ülkelerde işçi sınıfında sömürü oranının ileri kapitalist ülkelerde olduğundan çok daha yüksektir denmesi, sömürü ile sömürü oranı kavramlarının karıştırıldığını gösteriyor. Ancak böyle 'teknik' anlamda yanlışlıkların yalnızca bilgi eksikliği ya da dalgınlık sonucu olmadığını düşünmek için de haklı bazı endişeler var." (*Yürüyüş*, no:160, 2 Mayıs 1978, s.6) Haydi bakalım! Kendisinin soruya açıklıkla cevap vermeyişini bir yana bırakalım, söylediklerinden çıkan sonuç, Türkiye işçi sınıfında sömürünün daha yüksek, sömürü oranının daha düşük olduğu, ileri kapitalist ülkelerde ise sömürünün düşük, sömürü oranının daha yüksek olduğudur... Marksizm-

Leninizme karşı sorumsuzluğun bu düzeyi zor görülür.

İşçi sınıfının sömürüsü genel bir kavramdır. Nasıl somutlanır, elle tutulur, sayılara dökülür? En başta sömürü oranına ve bunun yanında işçi sınıfının iş ve yaşam koşullarını gösteren öteki göstergelere bakarak. Bunların tümü ele alınırsa, hele iş ve yaşam koşulları ciddi olarak incelenirse, Türkiye işçi sınıfının sömürüsünün, sömürü oranıyla varılan sonuçtan *çok daha korkunç* olduğu ortaya çıkar.

Şimdi bu göstergeleri tek tek ele alalım.

Sömürü oranı

Türkiye işçi sınıfının sömürü oranına bakmadan önce, konuyu daha iyi açabilmek için teorik bir soruna değinelim. Aslında, ileri kapitalist ülkelerde sömürü oranının daha yüksek olması gerekmez mi? Çünkü bu ülkelerde işgücü değeri az gelişmiş ülkelere oranla daha yüksektir ama yüksek teknolojinin yüksek emek üretkenliği sağlaması nedeniyle, çok daha da kısa sürede üretilir.

Düşünmeyi üst satırda dondurursak (ki çoğu kişi bunu yapıyor), o zaman ileri kapitalist ülkelerde sömürü oranı daha yüksektir sonucuna ulaşılır. Ama bu ilkellik olur. Düşünmeyi sürdürelim ve soralım. Neden az ve orta gelişmiş kapitalist ülkelerde sömürü oranı daha yüksektir? Bu sorunun yanıtı *tarihsel koşullarda* aranmalıdır.

Az ve orta gelişmiş kapitalist ülkelerde ilk göze çarpan olgu, *aşırı düşük ücret* düzeyidir. Bu ülkelerde işgücü değeri, ileri kapitalist ülkelere oranla daha düşüktür. Bu nedenle, hiç olmazsa teorik olarak işgücü değerinin karşılığı olan ücretlerin de daha düşük olması olağandır. Fakat sözü edilen aşırı düşük ücretler bunun ötesinde birşeydir. Bu ülkelerde *ücretin işgücü değerine oranı,* ileri kapitalist ülkelerde olduğundan çok daha düşüktür. Örneğin, Türkiye'de, pekçok yıllar pekçok sektörde ve bazı sektörlerde de sürekli olarak ücret *fiziksel sınırda,* bazan da altında durmaktadır. Bunun sonucu olarak, az ve orta gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının kendini yeniden üretme olanağı tehlikededir. Aşırı yüksek ölüm oranları, ömür kısalığı, aşırı yüksek iş kazaları ve meslek hastalıkları bu durumun göstergeleridir. Bu göstergelerin tümünde az ve orta gelişmiş ülkeler ve bu arada Türkiye büyük farklarla en başta duruyorlar.

Bu ülkelerde göze çarpan ikinci olgu, *insanlık dışı çalışma koşullarıdır.* Kadın işçi sömürüsü, "çırak" adı altında çocuk sömürüsü, sigortasız-kaçak işçi sömürüsü akıl almaz boyutlardadır. Ve bu olguların hiçbiri aşağıda göreceğimiz sömürü oranlarında yer almıyor, çünkü istatistiklerde yer almıyor.

Sonra geliyor *işsizlik.* Az ve orta gelişmiş ülkelerde işsizlik toplumsal bir "afet"tir. İşsiz işçi yığınlarının, işçi sınıfının genel gelir ve yaşam endekslerini çok aşağılara çektiği, dolayısıyla işçi sınıfının durumu derken işsiz yığınları da hesaba katmak gerektiği ortadadır. Fakat bizi şimdi asıl ilgilendiren bu değil, işsiz yığınların fabrikada çalışanlar üstünde yaptığı etkidir. Fabrika içinde dayatılan koşullara, ücrete yaptığı etkidir. Ve bu etkiyi de Marks bize çok güzel öğretiyor: "1000 tane eşit hünerli işçi arasında ücretler, çalışan 950 tarafından değil, işsiz 50 tarafından belirlenir." (Marks i Engels, "Zarabatnaya Plata" *Saçineniya.* İzdaniye Ftaroe, Maskva 1957, Tom.6, c.587).

Az ve orta gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfının durumuna ilişkin olarak değindiğimiz bu birkaç önemli özellik işte tarihsel koşulların sonucudur. Artık, şu "tarihsel koşullar"la ne demek istediğimizi açıklamaya geçebiliriz.

Tarihsel koşullar demekle, dünya işçi sınıfının genel durumunu belirleyen üç gerçekliğe (unsura) dikkat çekmek istiyoruz.

Bu üç gerçeklik, 1) kapitalizmde sürekli olarak işleyen, *işçinin durumunun giderek kötüleşmesi yasası, 2) proletaryanın sınıf savaşımı, 3) emperyalizm olgusudur.* Bunlar arasında, özellikle birinci ve ikinci unsurlar arasında çelişki vardır. Biri bir yana çekmeye çalışırken, ötekisi öte yana çekmeye çalışır.

Kapitalizmde *işçi sınıfının durumunun kötüleşmesi eğilimi,* kapitalist dönemin tümü için geçerli ekonomik yasadır. "Kötüleşme"nin genel olarak ne anlama geldiği bizim konumuz dışına taşar, ona değinmeden bir doğruyu açıkça saptayabiliriz. Bazan durmasına, bazan gerilemesine karşın, sömürü oranı tarihsel olarak yükselmektedir. Örneğin, Marks yaptığı hesaplamada o gün için %100-150 arasındadır diyor, Lenin 1902 Rusyası için %102-103 buluyor. Amerikan Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi ve günümüzün önde gelen komünist bilimcilerinden Victor Perlo ise 1969 yılı için Amerikan yapım endüstrisinde sömürü oranının %114-226 arasında, ikinciye daha yakın bir yerde olduğunu belirtiyor. Bu oranlar belirli bir eğilimi yansıtıyor ama yine de gerçek yükselişi göstermekten uzaktır. Tekil ülkeleri ilgilendiriyor. Oysa, emperyalizmle birlikte dünya işçi sınıfı bir bütündür, tarihsel eğilimi görebilmek için tüm dünyayı birlikte ele almak gerekir. O zaman eğilim çok daha açık gözlenecektir, çünkü az gelişmiş ülkelerde bu oranlar çok daha yüksektir.

Sınıf savaşımına gelince, biliyoruz ki proletarya, kapitalizmin dayattığı koşullara karşı her zaman savaşım vermiştir ve bu savaşım tarih içinde işçi sınıfına çok şey kazandırmıştır. Bugün emperyalist ülkelerde gördüğümüz hakların hiçbirini burjuvazi isteyerek vermiş değildir. Yalnız işçi sınıfı savaşımında köşe taşları oluşturan önemli haklar değil, önemsiz ya da küçük kazanımlar için de bu böyledir. Örneğin, bugün İngiltere'de kimsenin dönüp üstünde düşünmeyeceği çay arası (öğleden önce ve sonra onar dakikalık) hakkını elde etmek, yıllar süren ve yer yer çatışmalara varan bir savaşımın sonucudur. İşte bu savaşım, işgücü değerini, ücreti ve genel yaşam koşullarını iyiye götürmede baş rolü oynamış ve emperyalist ülkelerde, "işçinin durumunun kötüleşmesi yasası"na karşı durmuştur. Marks ve Engels bu olguyu çok öncelerden gördüler. Örneğin Engels, Alman sosyal demokratlarının Erfurt Programı taslağına karşı çıkarken, onların "proleterlerin yoksulluğu... sürekli artar" demelerini de eleştirdi ve şöyle dedi: "Böyle kategorik konulursa yanlış olur. İşçilerin örgütünün ve sürekli olarak artan direnişlerinin, *yoksulluğun artışını* bir dereceye dek durdurması olanaklıdır." (Marks-Engels, *Seçme Yapıtlar,* İng. basım, c.3, s.431)

Lenin de, işçi sınıfının durumunun giderek kötüleşmesi eğiliminin yanlış olduğunu söyleyen Bernstein'ı eleştirirken, bu eğilime karşı duran *"gerçek toplumsal güçler"*'e dikkat çekti. Şöyle dedi: "Marks yoksulluğun büyümesinden söz ederken, aynı zamanda buna karşı işleyen eğilimi ve bu eğilime yol açabilecek tek şey olarak gerçek toplumsal güçleri gösterdi. ... Gerçekten görüyoruz ki, kapitalizmde yoksulluğu yaratan ve arttıran ve yukarıda değinilen karşı eğilimin yokluğunda çok büyük boyutlar alan bir eğilim vardır." (Lenin, *Toplu Yapıtlar,* İng. basım, c.4, s.201)

İleri kapitalist ülkelerle, az ve orta gelişmişler arasındaki farkı anlamaya çalışırken, Engels ve Lenin'in bu söyledikleri bize anahtar olmalıdır. Yoksulluğa karşı duran "gerçek toplumsal güçler", yani işçi sınıfı ve savaşımı, Batıda çok uzun bir tarih geçirmiştir. Dünyanın en eski ve en gelişmiş, en iyi örgütlü işçi sınıfı buralardadır. Bu ülkelerde işçi sınıfı ne kazandıysa, yüzyıllık bir süreç içinde savaşarak, bileğinin gücüyle almıştır. Yine de, tüm haklarını almanın yanına bile yanaşmamıştır. Sömürü, hem de artarak sürüyor. Ama savaşımıyla, az ve orta gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfına oranla, yoksulluğun artışını bir dereceye dek durdurmuştur.

Buraya dek söylediklerimizden, tarih içinde işçi sınıfının durumunu belirleyen iki gerçeklik arasındaki ilişki de ortaya çıkmış oluyor. Sınıf savaşımı, kapitalizmin sınırları içinde kaldığı sürece, durumun kötüleşmesi yasasının işleyişini yavaşlatabilir, engelleyebilir, geçici olarak durdurabilir ve geri döndürebilir, ama yok edemez. Kapitalist üretim biçiminin temel ekonomik yasalarından biri olan bu yasa, ancak kapitalizmin yıkılışıyla ortadan kalkabilir. Ama bu böyledir diye, sınıf savaşımını dikkate almadan yapılacak bir değerlendirme eksik ve yanlış olur. Örneğin, yerçekimi de bir yasadır. Hem de toplumsal, ekonomik değil, fiziksel bir yasadır. İşleyişi, eğilim değil kesindir. Buna karşın gökte uçaklar uçuyor. Yerçekimi yasası yok mu oldu? Yoksa, başka fiziksel yasalarla, işleyişi geçici olarak engellendi mi?

Sömürü oranının az ve orta gelişmiş ülkelerde daha yüksek, ileri kapitalist — emperyalist ülkelerde daha düşük oluşunu, yalnızca yukarıda değinilen iki gerçekliğe bakarak da tam olarak anlayamayız. Diyelim ki, bir ülkede işçi sınıfının canına yetti ve çeşitli istemler çevresinde proleter savaşımı kabardı. Ne olur? Burjuvazinin, işçi sınıfının istemlerini, kendi kârına dokunmadan arttırma olanağı yoksa, Batıda gördüğümüz yaşam koşulları gelmez, işçiler isteklerini alamazlar ve başka birşey olur. Ayaklanmalar, devrimci patlayışlar olur. Bu nedenle, ileri kapitalist ülkelerin işçi sınıfı hareketini değerlendirirken, üçüncü gerçekliği yani emperyalist sömürü olgusunu da dikkate almalıyız.

Lenin, "...ileri ülkelerin kültürü, bir milyar ezilen insanın sırtından yaşayabilmelerinin sonucuydu ve hâlâ da sonucudur. ... Bu ülkelerin kapitalistleri, bu yolla, kendi ülkelerinde işçileri yağmalayarak elde edebilecekleri kârlardan çok daha fazlasını elde ediyorlar" diyor. (Lenin, *agy,* c.31, s.230) Demek ki ileri kapitalist — emperyalist ülkelerde şöyle bir süreç işlemiştir. İçine sokulduğu iş ve yaşam koşullarına karşı savaşımını yükselten işçi sınıfı, savaşım tehlikeli olmaya başladığı anda isteklerini, hiç olmazsa bir bölümünü elde edebilmiştir. Bu ülkelerdeki burjuvazi verdiklerini, vermek zorunda kaldıklarını, emperya-

list sömürünün varlığı nedeniyle verebilmiştir. Nedense son yıllarda oportünistlerin yazılarında, "ileri kapitalist ülke" deyimi her cümlede geçiyor da, bu ülkelerin emperyalist olduğu unutuluyor! Şimdi sayılara geçebiliriz.

Türkiye işçi sınıfında sömürü oranıyla ilgili ilk ciddi girişimi Y. N. Rozaliyef yaptı. Onun vardığı sonuçlara göre, 1962 yılında bir işçi, bir işgününde 50-60 liralık değer yaratıyor, buna karşılık, 16,5 lira ücret alıyordu. Geri kalanına kapitalist el koyuyordu. Zaman bölümleriyle söylersek, 8 saatlik işgününde işçi kendisi için yalnızca 2 saat 15 dakika, kapitalist içinse 5 saat 45 dakika çalışıyordu. Rozaliyef vargılarını şöyle özetledi: "Türkiye'nin tüm savaş sonrası tarihi, proletaryanın giderek yoğunlaşan sömürüsüyle karakterize edilir. Sanayi sayımı bilgilerine göre, işçilerin sömürü derecesinin hesapları, Türkiye'de artıkdeğer normunun %300-360 arasında oynadığına tanıklık ediyor." (Y. N. Rozaliyef, *Klassi i Klassovaya Barba vi Turtsii*. Akademiya USSR, Institut Narodof Azii, Maskva 1966, c.126.)

Daha sonraki yıllarda yapılan çalışmalar arasında dikkate değer olanı Özlem Özgür'ün bulgularıdır. Onun sonuçlarına göre, 1950 yılında Türkiye yapım endüstrisinde %178 olan artık-değer oranı, 1959'da %216'ya, 1963'de %263'e, 1968'de %377'ye varmıştır. Buna göre, Türkiye yapım endüstrisinde sömürü oranı, 1950-1959 arası 10 yılda %21,3'lük bir artış gösterirken, 1963-1968 arası 6 yılda %43,3'lük bir artış göstermiştir. Dolayısıyla, 1968 yılında bir işçi, 1 saat 41 dakika kendisi için, 6 saat 19 dakika kapitalist için çalışmıştır. Bir başka deyişle, 1950 yılında endüstriyel üretim sonucu yaratılan 100 liralık değerin 37 lirası işçilere, geri kalan 63 lirası da patronlara gitmekteyken, 1968'de işçilerin payı 21 liraya düşmüş, buna karşılık patronların payı ise 79 liraya yükselmiştir. (Özlem Özgür, *Türkiye'de Kapitalizmin Gelişmesi*, İstanbul 1972, s.188-189)

En son 1968 yılına ait olan yukarıdaki oranları biz kendi yöntemleriyle 1973 yılına dek **(son olarak biz de 1983 yılına dek — *İ.S.*)** uzattık. Ayrıca Özlem Özgür'ün yöntemine yakın bir üçüncü yoldan 1970 ve 1973 için iki oran **(son olarak 1977, 1980 ve 1983 için üç oran daha — *İ.S.*)** bulduk. (Yöntemler üzerine daha ayrıntılı bilgi için bakınız Ek I) **(Ek I'i de yeni verilerle bu Çek-al'da yayınlıyoruz — *İ.S.*)** yukarıdaki **(yandaki — *İ.S.*)** tabloda *(Tablo:1)* üç yöntemle ulaşılan sömürü oranlarını ve bu oranların değişme eğilimlerini yansıtan endeks yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi, her üç yöntemle de sömürü oranı çok yüksek çıkmaktadır. Ancak bu yüksek oranlar bile gerçeği tam olarak yansıtmaktan uzaktır.

Örneğin, madencilikte sömürü çok ağırdır. Tarımda kapitalizm milyonlara varan emekçiyi işçileştirmiş ve sınır tanımaz bir sömürü altına koymuştur. Öte yanda, tablodaki oranların tümü, yapım endüstrisinin 10'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerini kapsar. Oysa 10'dan az işçi çalıştıran ve basit meta üreticiliğini aşmış geniş bir kapitalist kesim vardır ki burada da sömürü sınırsızdır. Ayrıca, hesaplamalara konu olan istatistikler, ne "çırak" adı altında aşırı yaygınlaşmış çocuk sömürüsünü, ne kadın işçi sömürüsünü, ne de sigortasız-kaçak işçi sömürüsünü yansıtıyor. Üstelik, büyük yapım endüstrisi işçileri, Türkiye işçi sınıfının en iyi örgütlü ve en iyi savaşım veren müfrezesidir. Ücretleri de işçi sınıfının öteki kesimlerinden daha yüksektir. Dolayısıyla *Türkiye* işçi sınıfının sömürüsü dendiğinde, çok daha büyük sömürü oranları düşünülmelidir.

Bu bakımdan, Türkiye büyük yapım endüstrisinde 1973'de %400'e yakın çıkan **(1983'de ise %424 gibi daha da yüksek çıkan — *İ.S.*)** artık-değer oranı, *tüm işçi sınıfımız* için *çok düşük* bir orandır.

Tablo 1'deki oranların endeksi, 1970'i 100 kabul edersek öteki yıllardaki oranların ne düzeyde olduğunu gösteriyor. Buna göre ilk göze çarpan olgu, sömürü oranının 1968'e dek hızla yükselmiş, 1968-1970 arasında düşmüş, sonra yeniden hızla yükselmiş olduğudur. Kuşkusuz, bu iniş çıkışlarda birçok etkenin yanı sıra asıl önemlileri işçi sınıfımızın savaşımı ve burjuvazinin 12 Mart faşizm denemesidir. **(İkinci olarak, sömürü oranının 1977'de en düşük düzeyde olduğu, 1983'de ise en yüksek düzeye ulaştığı gözleniyor. Bu iniş çıkışta da, 1977'de işçi sınıfımızın 1968'lerden daha yüksek sınıf savaşımı ve burjuvazinin 12 Eylül'de dayattığı faşizmin yansıması vardır — *İ.S.*)** Bunlara girmeden, artıkdeğer oranının genel eğilimine bakarsak, her üç endeksin de aynı eğilimi gösterdiklerini görüyoruz. İşte bu bulgu, sömürü oranındaki değişimler hakkında bize kesin konuşma olanağı veriyor: *Türkiye işçi sınıfının sömürüsü, sürekli ve hızla yükselen bir eğilim izlemektedir. Türkiye finans-kapitalinin dış pazar sömürme olanaklarının kısıtlılığı gözönüne alınırsa, yani işbirlikçi-tekelci burjuvazinin halkın sömürüsünü arttırmaktan başkaca temel bir kaynağı olmadığı düşünülürse, bu gidişin durmayacağı da daha iyi anlaşılır.*

Devam edelim. İşgününe gelince, resmi çalışma haftası Avrupa'da *en uzun* olan ülke Türkiye'dir. Örneğin 1971 yılında resmi çalışma haftası Federal Almanya'da 43,8, Belçika'da 37,9, Fransa'da 44,8, Lüksemburg'da 44,0, Hollanda'da 44,2 saat iken, Türkiye'de 48,2 saattir. (*Yeni Strateji ve Kalkınma Planı, Üçüncü Beş Yıl, 1973-1977*, s.678) Bu durum, sömürü oranının zaten çok yüksek olduğu ülkemizde, kapitalistlerin artık-değer *yığınını* daha da arttırıyor. İşçi sınıfını ise her yönden bir o denli yıpratıyor. Ne var ki iş bununla da kalmıyor, üzerine fazla mesai biniyor. Bir de vardiyalarla işçilerin patronlara bedava çalıştıkları zaman, oran olarak değilse bile artık-değer yığınını tutar olarak arttırıyor. Türkiye yapım sanayiinde 1971'de vardiya katsayısı 1,41'dir. ("1978 Programı", *Resmi Gazete*, sayı 16261, s.211) Bunun anlamı, fiilen çalışma haftasının 72 saat kadar olduğudur.

1973 yılında sömürü oranı *en az* %315 olduğuna göre, patronlar işçileri haftada *en az* 55 saat bedava çalıştırıyorlar ve yalnızca 17 saatlik çalışmalarını ödüyorlar. Bunun sonucu olarak, kapitalistlerin eline geçen artık-değer yığını aşırı hızla büyüyor. (Daha ayrıntılı bilgi için bakınız Ek I) Örneğin 1970-1973 arası dört yılda %187 **(1980-1983 arası dört yılda %308'lik — *İ.S.*)** artış vardır. Ayrıca 1950 yılından bu yana artış ise %8287 gibi aşırı **(1983'e kadar süre için %409344 gibi çok aşırı — *İ.S.*)** bir orandır ki bunun dış bir kaynaktan gelmediğinin, tümüyle *"yerli alınteri"* olduğunun altı iki kez çizilmelidir.

Şimdi yeniden konunun başına dönelim. Türkiye işçi sınıfının sömürü oranı ileri kapitalist — emperyalist ülkeler işçi sınıfının sömürü oranından çok daha yüksektir demiştik. Bunu gösterebilmek için Birleşik Amerika ve Türkiye yapım endüstrilerinde sömürü oranlarını karşılaştırdık.

Tablo 2'den izlendiği gibi, Türkiye yapım endüstrisindeki sömürü oranı, Birleşik Amerika yapım endüstrisindeki orandan 2-3 kat daha çoktur. Aradaki fark "gözden kaçmayacak" denli büyüktür. Demek ki, Türkiye işçi sınıfı üstündeki sömürü oranının, ileri kapitalist — emperyalist ülkeler işçi sınıfının sömürü oranından çok daha fazla olduğu *matematiksel* bir gerçektir. Şimdi, biz mi "teknik yanlışlar"a düşmüşüz, yoksa küçük burjuva sosyalistleri kafa karıştırmak için bilinçli sahtekarlık yapıyor, daha iyi anlaşılıyor.

Tablo 1

TÜRKİYE YAPIM ENDÜSTRİSİNDE SÖMÜRÜ ORANLARI

YILLAR	Artık-Değer oranı			Sömürü oranlarının yıllara göre değişimesini gösteren endeks 1970=100		
	1. Yöntem *	2. Yöntem **	3. Yöntem ***	1. Yöntem sonuçları	2. Yöntem sonuçları	3. Yöntem sonuçları
1950	%360	%178	-	109	69	-
1959	-	%216	-	-	84	-
1963	%337	%263	-	102	102	-
1968	%443	%337	-	134	147	-
1970	%331	%257	%306	100	100	100
1972	%394	-	-	119	-	-
1973	%399	%315	%370	121	123	121
1977	**%180**	**% 96**	**%155**	**54**	**37**	**51**
1980	**%328**	**%289**	**%316**	**99**	**112**	**103**
1983	**%444**	**%377**	**%424**	**134**	**147**	**139**

* Y. Rozaliyef'in yöntemiyle.
** Ö. Özgür'ün yöntemiyle.
***Özlem Özgür'ün yöntemine benzer bir başka yöntemle bulunmuştur.
(Her üçünün de 1977, 1980, 1983 oran ve endeksleri yeni eklenmiştir — *İ.S.*)

Tablo 2

BİRLEŞİK AMERİKA VE TÜRKİYE YAPIM ENDÜSTRİLERİNDE SÖMÜRÜ ORANLARI KARŞILAŞTIRILMASI

YILLAR	ABD yapım end.* artık-değer oranı		Türkiye yapım end.*** artık-değer oranı
	1**	2**	
1947	% 87	%146	-
1950	-	-	%360
1953	% 83	%148	-
1957	% 94	%181	-
1960	% 96	%195	-
1963	%104	%207	%337
1967	%111	%221	-
1968	-	-	%443
1969	%114	%226	-
1970	-	-	%331
1972	-	-	%394
1973	-	-	%399
1977	-	-	**%180**
1980	-	-	**%328**
1983	-	-	**%444**

* Victor Perlo, *The Unstable Economy: Booms and Recessions in the USA since 1945.* International Publ., New York 1974, p.27.
** Perlo bu iki ayrı dizi artık-değer oranına iki ayrı yöntemle ulaşıyor ve gerçeğin ikisinin arasında, ikinciye daha yakın bir yerde olduğunu belirtiyor.
****Tablo 1*'in "1. Yöntem" dizisindeki sayılardır. Yalnızca büyük yapım endüstrisini kapsar. **(1977, 1980, 1983 oranlarını biz ekledik — *İ.S.*)**

Ek I: Artık-Değer

I. Artık-Değer oranını bulma yöntemi üzerine

İşgücü, insanın üretim yaparken kullandığı tüm kafasal ve fiziksel yeteneklerdir. İşgücünün değeri, insanın bu yetenekleri koruyacak bir düzeyde yaşaması ve neslini sürdürmesi için gerekli olan gereksinimlerin değerine eşittir. Teorik olarak bunun parasal karşılığı da ücrettir. (Ama III. bölümde gördük ki Türkiye'de ücretler işgücü değerinin çok altındadır.)

İşgücü öyle bir "meta"dır ki, kendi değeriyle, işçinin onu harcayarak yarattığı değer arasında fark vardır. Kapitalist işçiye onun işgücünün değerini (onu bile tam ödemez) öder. Oysa işçi işgücünü harcarken, üretim yaparken kendi işgücünün değerinden çok daha fazla bir değer yaratır. İşte işgücünün değeriyle, işgücünü harcarken işçinin yarattığı değer arasındaki bu fark artık-değerdir. Kapitalistlerin kârının kaynağı bu sömürüdür.

Bir malın değeri nelerden oluşur? *Bir,* bu mal için kullanılmış girdiler ve makinalarla binaların eskime payından oluşur. Tüm bunlara sabit sermaye yani "C" diyoruz. *İkincisi,* ücretler, yani değişken sermaye ya da kapitalistlerin satın aldığı işgücü için ödediği. Buna "V" diyoruz. *Üçüncüsü,* artık-değer. Buna "S" diyoruz. Mala da "A" diyelim ve denklemi olarak yazalım.

(A'nın değeri=C+V+S)

A'yı üretirken işçilerin ne kadar sömürüldüğünü anlamak istersek, artık-değerin ücretlere olan oranına, yani (S/V)'ye bakmamız gerekir. Artık-değer oranı dediğimiz budur. Aynı oranı zaman olarak da anlatabiliriz. İşçinin patrona bedava çalıştığı zaman (S'yi ürettiği zaman) bölü kendi ücretinin karşılığını, yani (V)'yi ürettiği zaman.

Şimdi Türkiye yapım endüstrisinin tüm 1 yıllık üretimini A malı gibi kabul edelim. A'nın değeri yine (C+V+S)'den oluşuyor ve biz (S/V)'yi bulacağız. Gelgelelim sanayi sayımı istatistiklerine bakıyoruz, hiç de "C", "V", "S" diye sınıflanmamış. Ne yapacağız? Yöntem tartışması burada giriyor.

İstatistiklerde "ücretler" var. Bu da tam olması gerektiği gibi değil. Bazı yıllar, işçi olmayanların yüksek maaşlarını da kapsıyor. Bu yüzden olduğundan çok gözüküyor. O zaman (S/V)'yi küçültücü etki yapıyor.

Sonra "girdi" var. Bu eski deyimiyle

"kullanılan malzeme, hammadde, yakıt, enerji" toplamı. Gördüğümüz gibi bu, "C" nin tümü değil. Kullanılan makinaların ve binaların üretim sırasında mala aktarılan değerini, yani aşınma payını içermiyor. Ve bu aşınma payını başka bir yerde bulmak da güç. Demek ki, ya "girdi"yi "C" olarak kabul edeceğiz, ya da bir yoldan onu tamamlamaya çalışacağız.

İstatistiklerde "çıktı" var. Bu yıllık toplam üretim değeri, yani denklemde bizim "A" dediğimiz.

İstatistiklerde bir de "katma değer" var. Yıllık üretim değerinden yani "çıktı"dan, "girdi"yi çıkarınca katma değere ulaşılıyor. Girdi "C"nin bir bölümü olduğuna göre, katma değer, içinde, ücretleri (V), artık-değeri (S) ve (C)'nin öteki bölümünü yani makinaların ve binaların aşınma payını içeriyor. Böylece artık-değeri bulabilmemiz için, yine aşınma payını bulmamız gerekiyor.

Söylediklerimizi denklem olarak gösterelim:

(A=C+V+S).

Biz (S/V)'yi bulmak istiyoruz. Oysa istatistiklerde:

[A (çıktı)—C'nin bir bölümü (girdi)]=Katma değer

Yani [(C+V+S) — C'nin bir bölümü (girdi)]=Katma değer

Yani [C'nin öteki bölümü (makina ve binaların aşınma payı)+V+S]=Katma değer

Biz katma değer ve ücretler için sayıları biliyoruz. "S"yi bulabilmemiz için "C"nin öteki bölümü dediğimiz aşınma payını bulmak gerekiyor.

Bu girişten sonra gelelim III. bölümde "Sömürü Oranı" başlığı altında sözü edilen yöntem farklılıklarına. Bilindiği gibi bu yöntem farklılıkları *Tablo 1*'de değişik artık-değer oranlarının çıkmasına neden oluyor.

Y. N. Rozaliyef, katma değerin tümünü yeni yaratılmış değer olarak ele alıyor ve ücretlerle artık-değerin toplamına eşit tutuyor. Yani (katma değer=S+V) olarak kabul ediliyor. Öte yandan, ücretler yapım endüstrisi içinde tüm çalışanların ücretlerini kapsıyor. Zaten o yıllar için Türkiye istatistiklerinde bu ikisi ayrılmamıştır.

Böylece Rozaliyef'in yönteminde (S/V)'nin hem üstü, hem altı büyültücü etki taşıyor. Hem "S" içinde aşınma payını taşıyor, hem de "V" işçi olmayanların ücretlerini kapsıyor. Bu iki büyültücü etki belli ölçüde birbirini götürdükten sonra, bu yöntemle artık-değer oranı *teknik olarak* biraz yüksek gözükmüş oluyor.

Özlem Özgür ise katma değeri, artık-değerin, ücretlerin ve aşınma payının toplamı yani [S+V+C'nin "girdi" dışında kalan öteki bölümü] olarak alıyor. "C"-nin öteki bölümü dediğimiz aşınma payı istatistiklerde bulunmadığı için de onu o yıl için sabit sermayeye yapılan gayrisafi eklemelere eşit varsayıyor. Öte yandan, ücretler 1950 ve 1959 için yapım endüstrisinde tüm çalışanların, 1963 ve 1968 için ise yalnızca üretimde çalışanların ücretlerini kapsıyor.

Bu yöntem, aşınma payını yıl içinde yapılan gayrisafi sabit sermaye yatırımlarına eşit tutarak işverenlerin yıl içinde aldığı her makinanın ya da binanın eskisinin yerine geçeceğini varsaymış oluyor. Bu da katma değer içinde aşınma payını yükseltiyor, artık-değeri küçültüyor. Yani, (S/V)'nin üstü çok küçülmüş oluyor. Bu nedenle de artık-değer oranı düşük gözüküyor.

Bizce aşınma payını dikkate alan, fakat bunu yıl içinde sabit sermayeye yapılan tüm eklemelere eşitlemeyen bir yol *teknik olarak* en doğrusu olur. Bunun için Özlem Özgür gibi biz de katma değeri, [S+V+C'nin bir bölümü (aşınma payı)] olarak aldık, ancak aşınma payını daha az tutmaya çalıştık.

1969-1972 için verilen genel "sabit sermaye tüketimi" sayılarının "gayrisafi sabit sermaye teşekkülü" sayılarına yüzde oranlarını bulduk. Bu oranların ortalaması %34 tuttu. Bu %34'ü yapım endüstrisine uyguladık. 1970 ve 1973 içinde yapım endüstrisinde sabit sermayeye yapılan eklemelerin %34'ünü aşınma payı olarak varsaydık.

Bunların yanı sıra, istatistiklerde 1970 yılı için "üretimde çalışanlar" ile "diğerleri"nin ücretleri birarada, 1973 yılı için ise ayrı ayrı veriliyordu. Bu farklılığı kaldırmak için, 1972 ve 1973'de bu iki ücret gurubunun birbirine oranını bulduk. Bu 100:35 idi. 1970'de üretimde çalışanların ücretlerini böylece çıkardık.

(1977, 1980 ve 1983 oranlarını bulmak için de aynı yöntem uygulandı. 1973-1982 için verilen genel "sabit sermaye tüketimi" sayılarının "gayrisafi sabit sermaye oluşumu" sayılarına yüzde oranlarını bulduk. Bu oranların ortalaması %29.61 tuttu. Bunu %30 kabul ettik ve yapım endüstrisine uyguladık. 1977, 1980 ve 1983 içinde yapım endüstrisinde sabit sermayeye yapılan eklemelerin %30'unu aşınma payı kabul ettik.

Ancak 1977 yılı için elimizde sabit sermayeye yapılan eklemeler verisi eksikti. 1973 ve 1980 yıllarında sabit sermayeye yapılan eklemeler için verilen sayıların farkını aldık, bu farkın 4/7'sini 1973 verilerine ekleyerek 1977 için tahmini bir sayı elde ettik.

Ücretlere ilişkin olarak 1983 yılının verilerindeki bir kusuru olduğu gibi bıraktık. 1983 yılı için, 10-25 kişi çalıştıran özel sektör işyerlerinde ödenen ücretler "tüm çalışanlara" ödenen ücretlerdi. 1983 yılı için öteki işyerlerinde ödenen ücretler, "ücretle çalışanlara" ödenen ücretlerdir. İkisini ekleyerek 1983 için kullandığımız "ücretler" verisini elde ettik. Böylece 1983 için "ücretler" verisi belli bir abartma taşıyor. Bu da artık-değer oranını olduğundan daha az gösteriyor. Yani 1983'deki artık-değer oranının %424'den de daha çok çıkması gerekirdi — *İ.S.)*

Yukarıda söylenenlere ilişkin tüm veriler aşağıdaki tablodadır:

Anlatılan yöntemle ve yukarıdaki verilerle 1970 ve 1973 için **(ve ayrıca 1977, 1980, 1983 için — *İ.S.)*** bulduğumuz artık-değer oranları bölüm III'te *Tablo 1*'de verilmiştir.

Bizim kullandığımız yöntemin de *teknik olarak* zayıf yanları vardır. Bir kez, ücretleri, yani (V)'yi yalnızca üretimdekilere kısıtlayarak küçültüyor. Çünkü doğrudan üretimde çalışmamakla birlikte artık-değerin üretim sürecine katılan işçiler de vardır. Ama ne yazık ki bu işçilerin ücretlerini 3-5 menejerin tüm sayıları çarpıtacak denli yüksek maaşlarından ayıramıyoruz. Bu bakımdan (S/V)'yi bulurken (V) olduğundan küçük gözüküyor. Öte yandan varsaydığımız aşınma payı olabileceğinden daha büyüktür. Bu da artık-değerin (S'nin) olduğundan daha az gözükmesine yol açıyor. Ne var ki kanımızca (S) ve (V)'nin taşıdığı küçültücü eğilimler birbirlerini dengeleyecek bir düzeyde olduğu için, bu yöntemle ulaşılan artık-değer oranı *teknik olarak* doğruya en yakını oluyor.

Yöntemleri tartışırken hep *"teknik olarak"* sözcüklerinin altını çizdik. Çünkü III. bölümde de belirttiğimiz gibi, yalnızca büyük yapım endüstrisi yerine tüm işçi sınıfı ele alınabilse, artık-değer oranı şu ya da bu yöntemle bulunan en yüksek orandan daha yüksek çıkacaktır.

Öyleyse yöntem yöntem ne diye uğraştık sorusu akla gelebilir. Kimi yükseltici, kimi alçaltıcı, ama sayılar hep yüksek bir oran çevresinde dolanıyor. Bunu göstermek gerekliydi. Sonra denilebilir ki, ya üçüncü yönteme ne gerek vardır? Burada amaç gerçeğe *teknik olarak* en yakın yöntemle bile, yine yüksek sonuçlar çıkıp çıkmayacağını denetlemekti.

II. Artık-Değer yığını üzerine

Artık-değer yığını, kapitalistin eline geçen artık-değerin tümüdür. Bu çeşitli süreçlerden geçerek kâr olarak somutlanır.

Artık-değer yığınının ne kadar olacağı en başta sömürü oranına bağlıdır. Ama bununla kalmaz. Artık-değer oranı aynı da kalsa, kapitalist ne kadar çok işçi çalıştırıyorsa, ne kadar uzun süre çalıştırıyorsa, artık-değer yığını o kadar çoğalır. Bu bakımdan fazla mesai ve vardiyalar büyük önem taşır.

Türkiye yapım endüstrisinde 1950-1973 arası **(ve 1977-1983 arası — *İ.S.)*** bazı yıllarda yaratılmış artık-değer yığınını kabaca hesapladık. En "küçültücü" yöntemi kullanarak, sabit sermayeye yıl içinde yapılan eklemelerin tümünü aşınma payı saydık. Buna karşın, artık-değer yığınındaki aşırı büyüme aşağıdaki **(yandaki — *İ.S.)*** tablodadır.

En önemlisi, aynı yıllarda aynı işverenlerin ödedikleri toplam ücret tutarının büyüme hızı çok daha küçüktür. Örneğin, 1963-1968 arasında artık-değer yığını %225 büyürken, ücretler toplamı ancak %140 büyümüştür. 1970-1973 arasında ise artık-değer yığını %187 artarken ücretler toplamı %134 artmıştır. **(Aynı karşılaştırmaları 1977-1983 ve 1980-1983 arasında da yaparsak sonuç şöyledir: 1977-1983 arasında artık-değer yığını %3233 artarken, ücretler toplamı yalnızca %826 artmıştır. 1980-1983 arasında ise artık-değer yığını %308 artarken, ücretler toplamı yalnızca %236 artış göstermiştir. — *İ.S.)*** Türkiye'de burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki uçurumun açıldığını bu da göstermektedir.

(Devam edecek)

Ek Tablo:1

YILLARA GÖRE SABİT SERMAYE TÜKETİMİ VE GAYRİSAFİ SABİT SERMAYE TEŞEKKÜLÜ

YILLAR	(1) Gayrisafi sabit sermaye teşekkülü (milyon TL.)	(2) Sabit sermaye tüketimi (milyon TL.)	(3) (2)'nin (1)'e yüzdesi %
1969	21.706,7	7.812,5	36,0
1970	27.004,9	9.065,5	33,6
1971	31.735,5	11.031,9	34,8
1972	40.460,4	13.614,1	33,7
1973	**52.801,0**	**17.350,4**	**32,9**
1974	**76.121,4**	**23.955,9**	**31,5**
1975	**101.757,0**	**30.020,5**	**29,5**
1976	**152.617,4**	**37.533,7**	**24,6**
1977	**193.514,2**	**48.183,5**	**24,9**
1978	**235.359,4**	**70.860,7**	**30,1**
1979	**414.677,4**	**120.533,7**	**29,1**
1980	**690.322,1**	**242.159,4**	**35,1**
1981	**1.218.097,3**	**357.826,4**	**29,4**
1982	**1.635.857,2**	**476.933,9**	**29,2**

(1969-1972 verileri — *İ.S.)* *Türkiye Cep İstatistik Yıllığı 1974.* DİE, Ankara 1975, s.191-192'den çıkarıldı.

(1973-1982 verileri, *Türkiye İstatistik Yıllığı 1980* Ankara Kasım 1981, s.399 ve *Türkiye İstatistik Yıllığı 1985,* Ankara Kasım 1985, s.434'den çıkarıldı — *İ.S.)*

Ek Tablo: 2

YAPIM ENDÜSTRİSİ VERİLERİ

YILLAR	(1) Katma değer	(2) Sabit sermayeye yıl içinde eklemeler	(3) Varsayılan aşınma payı (2)'nin **(1970 ve 1973 için — *İ.S.)* %34'ü (1977, 1980, 1983 için %30'u — *İ.S.)***	(4) Ücretler
1970	20.316.555.000	3.480.817.000	1.183.477.780	4.717.032.593
1973	55.003.931.442	9.244.320.286	3.143.068.897	11.032.060.824
1977	**154.206.188.000**	**46.038.746.000***	**13.811.624.000**	**55.102.848.000**
1980	**823.976.735.000**	**73.634.567.000**	**22.090.370.000**	**192.715.322.000**
1983	**2.477.748.361.000**	**307.080.719.000**	**92.124.215.000**	**455.264.738.000**

(1970 ve 1973 için veriler — *İ.S.)* *Türkiye İstatistik Cep yıllığı 1974,* DİE, Ankara 1975, s.16-219 ve *1973 Yapım Sanayi Anket Sonuçları*'ndan derlendi.

(1977, 1980 ve 1983 için veriler *Türkiye İstatistik Yıllığı 1980, Türkiye İstatistik Yıllığı 1985* ve *Yıllık İmalat Sanayi İstatistikleri 1983*'ten derlendi. — *İ.S.)*

*** (Tahmini hesaplandı. — *İ.S.)***

Ek Tablo:3

YAPIM ENDÜSTRİSİNDE ARTIK-DEĞER YIĞINI

YILLAR	Artık-değer yığını (1000 TL)	Endeks	Artış
1950	419.062	*100*	-
1959	3.365.847	803	+%703
1963	4.001.993	955	+%19
1968	14.219.800	3393	+%225
1970	12.118.705	2892	—%15
1973	34.727.550	8287	+%187
1977	**53.064.594**	**12662**	**+%153**
1980	**557.626.846**	**133065**	**+%1051**
1983	**1.715.402.904**	**409344**	**+%308**

Bizim işçi ve devrimci fikirlerimizi "solcu" bulanlar, düşman sınıfın hesabına çalışıyorlar.

Asıl kendileri bilinçsiz

Günümüzün kavgası demokrasi kavgasıdır. Bu kavga biz işçilerin kavgasıdır ve güdük, sahte demokrasi için "kavga" verdiğini söyleyen tüm burjuva siyasal partilere karşıdır.

Ben işgücümü satarak yaşamımı sürdürüyorum ve bunu yaparken yıllardır işçilerin sorunlarını düşünüyorum. Bu süreç içinde kurtuluşun devrimci mücadele ile mümkün olabileceğine inandım.

O yıllarda tanıştığım bazı kimseler bu düşüncenin "solculuk" olduğunu, Türkiye işçi sınıfının henüz bu bilince sahip olmadığını, önce burjuva demokrasisi için mücadele etmek gerektiğini söylediler, hâlâ da söylemekteler. Ben size, asıl bilinçsiz olanın biz işçiler değil, bunu söyleyenler olduğunu anlatmaya çalışacağım.

Burada anlatacaklarım, aynı zamanda, çalışmaları değerlendirmek üzere işçi arkadaşlarla yaptığımız bir toplantıda da konuşuldu. İşçi arkadaşlar bu fikirleri hiç de "solcu" bulmadılar.

Demokrasi bir devlet biçimidir. Demokrasi deyince aklımıza iki ayrı sınıf, iki ayrı demokrasi gelmektedir. Burjuvazi ve proletaryadan hangisi devlete sahipse, hangisi devlet yönetiminde söz ve karar sahibiyse, o ülkedeki demokrasi de o sınıfın demokrasidir.

Eğer bir ülkede sömürücü sınıf, yani burjuvazi egemense ve demokrasi varsa, bu demokrasi burjuva demokrasisidir. Ancak her devlet bir sınıfın diktatörlüğüdür. Burjuva devlet açık faşist ya da parlamenter demokratik biçimler alabilir. Burjuva devleti demokratik biçim de alsa, yani burjuva demokrasisi de olsa, yine burjuvazinin diktatörlüğüdür.

Bu nedenledir ki, burjuva demokrasisi, kaçınılmaz olarak dar, yoksulları sinsice bir kenara iten, baştan sona ikiyüzlü ve sahte bir demokrasidir. Kapitalist düzende ancak budanmış, çoğunluk için sahte, zenginler için, azınlık için işlerliği olan bir demokrasiyle karşılaşabiliriz.

İşin ilginç yanı, kapitalistler sahte demokrasilerle tüm çalışanları aldatırken, kendilerine ilerici, devrimci süsü veren küçük burjuva oportünistleri de aynı yönde çalışıyorlar. Bunlar, sanki burjuva demokrasisini işleterek emekçi halk için gerçek demokrasi kurulabilir, gerçekten demokratik bir ortam yaratılabilirmiş gibi iddialarda bulunuyorlar.

Halkı sömüren azınlık kontrol altına alınmadan, burjuva devleti-düzeni yıkılmadan çoğunluk için gerekli olan demokrasinin kurulması mümkün değildir. Gerçek demokrasi işçi demokrasisidir. Bu ise işçi sınıfının hegemonyasında, halkın mücadelesiyle kazanılır.

Bugün Türkiye'de faşizm yoktur ama gerici, baskıcı, antidemokratik bir rejim var. Buna bakıp örneğin batı tipi bir burjuva demokrasisini daha ileri bulabiliriz. Gerçekten öyledir ama şunu unutmayalım ki burjuva demokrasisinin her türü, emekçiler için her zaman, her yerde güdüktür. En güzel burjuva demokrasisinin bile burjuva diktatörlüğü olduğunu, hiçbir zaman halk demokrasisi olamayacağını bilmek zorundayız.

Nitekim biz Türkiye'de bugününden çok daha geniş demokratik ortamlarda yaşadık. Bunların en genişinde bile sermayenin diktatörlüğünü her an iliklerimizde hissettik.

Burjuva demokrasinin olduğu yerde sömürü vardır. Sömürünün olduğu yerde sömürenle-sömürülen eşit olamaz, sömürülenin üzerinde şu ya da bu ölçüde baskı mutlaka vardır. Baskının olduğu, eşitliğin olamadığı yerde ise sömürülen için gerçek bir demokrasiden, özgürlükten söz edilemez.

Bugün Türkiye'de gerici, bağnaz bir burjuva rejim vardır. Günümüzün konusu demokrasi kavgasıdır. Bu kavga biz işçilerin kavgasıdır ve güdük, sahte demokrasi için "kavga" verdiğini söyleyen tüm burjuva siyasal partilere de karşıdır. Bu rejimden, ileride yeniden böyle rejimler gelmesinden kurtulmanın tek yolu devrimdir.

Yoldaşlar, oportünistler bu düşüncelerden ürküp, bunları "solcu" buluyorlar ama başta sözünü ettiğim toplantıya katılan işçiler hiç de ürkmediler ve bu düşüncelerin doğruluğunu kolayca kabul ettiler. Bu bile, demokrasi ile sınıf bakış açısının, demokrasi kavgasıyla sınıf mücadelesinin kopmaz bağını kanıtlamaya yetiyor. Bizim işçi ve devrimci fikirlerimizi "solcu" bulanlar düşman sınıfın hesabına çalışıyorlar.

Mehmet Güven, İstanbul

Ölümünün 6. yılında İnanç'ımızı anıyor, savaşımı yükseltiyoruz

Kavga İnançla sürüyor

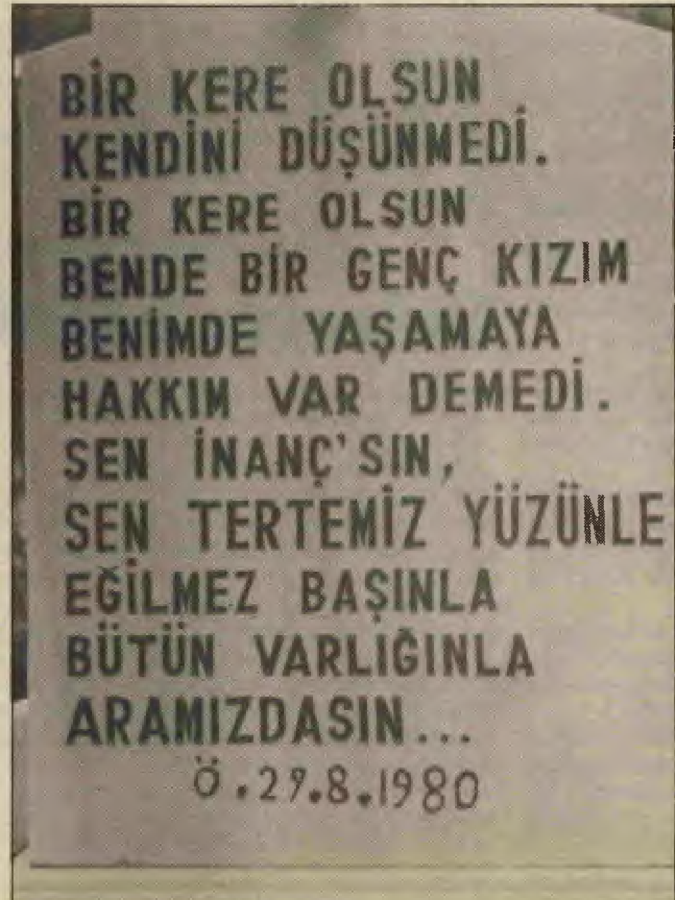
Ölümünün altıncı yılında ölümsüz yoldaşımız İnanç Seçiç'i saygıyla anıyoruz.

İnanç yoldaşı 1980 Ağustos'unda İzmir Karabağlar 'da menşevik oportünistler pusu kurarak öldürdüler. Ama o ölümsüzdür. Onun savaşımı sürüyor, uğrunda canını verdiği Türkiye devrimi her gün biraz daha yakına geliyor.

İnanç yoldaşın cenazesi de mücadelesi kadar şanlıydı. Türkiye'de ilk kez İnanç'ın tabutu orak-çekiçli bayrağa sarılarak taşındı. Mezar taşına ona yaraşır sözler yazıldı. Ve bu yıl İnanç yoldaşımız mezarı başında eylem yapılarak anıldı.

İnanç yoldaşın 6. ölüm yıldönümünde mezarı başında yapılan eylemin haber ve fotoğraflarının gazetemize ulaşmasında sorunlar olduğu için bu haberi yayınlayamadık. Ancak ne olursa olsun yoldaşımızı anıyoruz, yandaki fotoğrafları yayınlıyoruz ve diyoruz, 1986 yılı bitip 1987'ye girerken, kavga inançla dalga dalga yükselerek sürüyor.

İnanç yoldaşın babası ile birlikte yattığı mezar ve İnanç'ın mezar taşına yoldaşlamızın yazdırdığı yazı.

Öğretmenlerin ekmek ve hak kavgası, işçi sınıfının demokrasi ve devrim kavgasıyla bağlıdır.

Öğretmenlerin öfkesi burjuvaziyi telaşlandırıyor

Nurten Keskin

Son günlerde burjuva basında öğretmenlere "ilgi" epeyce arttı. Bunun bir nedeni 24 Kasım öğretmenler günü nedeniyle öğretmenlerin birdenbire hatırlanıvermesi ise bununla bağlı olarak diğer bir nedeni de öğretmenlerin geçim sıkıntısının olağanüstü boyutlara varmasıdır.

Burjuva basın bu nedenle rejime uyarı sinyallerini verirken bunun yan ürünü olarak rejimin kirli çamaşırları da ortaya döküldü.

Öğretmenin sorunları ve burjuvazinin tavırları

Öğretmenlerin gırtlaklarına kadar gömüldükleri sorunlara hükümetin yaklaşımı en hafifinden umursamaz ve terbiyesizcedir. Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtçebe Alptemoçin Bursa'nın Keles ilçesinde muhtarlarla yaptığı bir toplantıda muhtarların öğretmenler için ikinci bir lojman isteğine şu yanıtı verdi:

"Köylerdeki öğretmenlerin birbirleriyle evlendirilmeleri halinde ikinci bir lojmana gerek kalmayacak.

"(...)

"Köy öğretmenlerini birbiriyle evlendirelim. Böylece ikinci bir lojman işini halletmiş oluruz. Bu arada da ben Sümerbank'la konuşayım. Çeyiz alınırken faizsiz taksit uygulansın. Gerçekten evlendirelim öğretmenleri." (*Hürriyet, 1 Aralık 1986*)

Bu yaklaşım köyde evsiz kalan öğretmenle yüzsüzce alay etmek demektir. Lojman sorunu öğretmenlerin en yakıcı sorunlarından biridir. Bu durumu *Milliyet* gazetesinin öğretmenlerin sorunlarına ilişkin yayınladığı verilerden görelim:

"● Yüzde 65'i kirada oturuyor.

● Ancak yüzde 12'si lojmandan yararlanabiliyor.

● Son beş yıl içinde yüzde 70.6'sı tatil yapamadı.

● Yarıdan fazlası, ikinci iş yapıyor.

● 55 ila 130 bin lira arasında maaş alıyorlar.

● Maaşın yarısı ya da üçte ikisi ev kirasına gidiyor.

● Yüzde 81 dolayındaki evlilik oranı giderek düşüyor.

"(...)

●Ev sahipleri, kiralarını ödeyemez korkusundan, özellikle öğretmenlere ev vermekten kaçınıyorlar.

●Bakkal, kasap, manav ve diğer esnafın veresiye defterinin gediklisi öğretmenler oldu.

●3-5 yılda ancak bir elbise diktirebiliyorlar.

●Sürekli gazete okuyanların oranı, yüzde 25'in altında.

●Ayda en az bir kitap okuyan öğretmen sayısı yüzde 5.

●Büyük kentlerdeki öğretmenler, ulaşım masraflarından kurtulmak için saatlerce yol yürüyorlar." (*Milliyet*, 6 Kasım 1986)

Görüldüğü gibi bakanın iki öğretmeni evlendirerek "çözmeyi" düşündüğü sorun öğretmenlerin yüzde 88'ini ilgilendiriyor. Bu burjuvazi öğretmenin yalnız lojman sorununa değil bütün sorunlarına böyle yaklaşıyor. Öğretmenin canına tak demiş olan sorunlarını çözmüyor, çözemiyor.

Müjde deyince müjde olmuyor

24 Kasım öğretmenler gününde Özal "müjde" diyerek 1987 başında yüksek okul mezunu bir öğretmenin eline 106 bin lira, temmuzda da 115 bin lira geçeceğini söyledi. Bunun Türkiye'deki yaşam koşullarında öğretmene ödenmesi gereken ücretin ne kadar altında olduğunu gene kendi uygulamaları gösterdi.

Anadolu liselerindeki öğretmen açığını kapatmak üzere Pakistan ve Bangladeş'ten getirtilen 29 öğretmene 310 bin 200'er lira ödemek üzere sözleşme yapıldı. (*Hürriyet*, 29 Kasım 1986)

Özal'ın yüzsüzce "müjdeliği" ücret bunun yarısı bile değildir.

Öğretmen ücretlerinin yıllar içinde ne kadar gerilediğini yine *Milliyet* gazetesinin verdiği karşılaştırmalı bir tablodan izleyelim: (*Tablo 1*)

Az maaşa çok iş

Bugünkü ücretlerle geçinemeyen, hatta yaşamını sürdüremeyen öğretmenlerin çoğunluğu ikinci bir iş yapıyor.

Gündüz 70-80 kişilik sınıflarda öğretmenlik yapan, gece günlük plan, ünite planı, yıllık plan, gezi planı vb. hazırlıklar yapmak zorunda olan öğretmenin ikinci bir iş yapması normal olarak mümkün değildir. Yapmak zorunda kaldığına göre bunun anlamı en başta yeterli hazırlık ve dinlenmeye zaman ayıramadığıdır. İkincisi, bu aşırı derecede yorulma ve eğitimde verimin düşmesi demektir. Üçüncüsü öğretmenin sosyal yaşamına ayıracak hem vakti hem parası yoktur. Bunun sonuçları da cebelleştiği sorunlar karşısında bunalan öğretmenlerin sinir hastalıklarında görülen artışlarda yansıyor. *Milliyet* gazetesinin Validebağ Öğretmenler Hastanesi'ne başvuran öğretmenler hakkında yayınladığı veriler sinir hastalıklarında 1984'den 1985'e yüzde 30'a yakın bir artış olduğunu gösteriyor. Veriler *Tablo 2*'de yer alıyor.

Bu veriler öğretmenlerin doktora gidebilmiş şanslı kesimini yansıtıyor. Bir de doktora gidemeyenler var.

Bir kere doktora gidebilmek için önce okul müdürünün öğretmenin hasta olduğuna inanması ve onu sevk etmesi gerekir. Okul müdürleri de derslerin boş geçeceği gerekçesiyle bunu pek kolay yapmazlar. İkinci engel hükümet doktorundan gelir. Hükümet doktoru da kolayca hastaneye gidemez. Eğer öğretmen bu engelleri aşmış da hastaneye gidebilmişse orada da doktorun iki karış suratıyla ve umursamazlığıyla karşılaşır. Okula gidemeyecek kadar hasta ise ve rapor almak istiyorsa doktor bunu genellikle vermez. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığı'nın "öğretmenlere rapor vermeyin" diye emri vardır. Hasta olduğuna inandırabilmek için bu kadar engeli aşmak zorunda olan öğretmenler (devlet memurları için de durum aynıdır) bütün bunlara katlanmaktansa doktora gitmemeyi tercih etmektedirler.

Öğretmen açığına çözüm(!)

Hepimiz biliriz Türkiye'de 5 öğretmenli köy ilkokulu çok azdır. Ya bir öğretmen beş sınıfı okutur ya da iki öğretmen sınıfları paylaşır. Şehirlerde de durum çok farklı değildir. Sınıflarda ortalama öğrenci sayısı 70-80 civarındadır. Özellikle Kürdistan'da hiç öğretmeni olmayan köyler, Fransızca dersine giren Türkçe öğretmenleri, öğretmen yokluğundan boş geçen dersler sanki olağan olgulardır.

Türkiye'de gizli ve açık olmak üzere olağanüstü boyutlarda öğretmen açığı vardır. Bunun karşısında burjuvazi ne yapıyor? Öğretmen okullarının sayısını azaltıyor. Bunu da Oktay Ekşi'nin yazısından görelim:

"...Öğretmen Liseleri'nin sayısının 1985 yılında 51 adet olduğunu' söylemiştik. Oysa bu liselerin 1976 yılındaki sayısı 88'di, yani dokuz yıl önceki sayısı 37 fazla idi." (*Hürriyet*, 25 Kasım 1986)

Haksızlıklar saymakla bitmez

Bu burjuvazinin tüm işçilere, emekçilere olduğu gibi öğretmenlere yaptığı haksızlıklar da saymakla bitmiyor.

Karı-koca öğretmen olan bir arkadaşımız anlatıyordu. On beş yıllık evliliklerinde toplam beş yıl birlikte olamamışlar. Nedeni de sürgünler ve tayin yaptıramama. Biri bir ilden başka bir ile sürülüyormuş, öteki eş durumundan tayin yaptırabilmek için yıllarca uğraşıp didinip sonunda tayinini yaptırıyormuş, tam o tayinini yaptırdığı sırada öteki tekrar sürülüyormuş.

Bu yazıda bizim sözettiklerimiz, öğretmenlerin sorunlarının sadece birkaçı.

Öğretmenlerin bugün içinde bulundukları son derece ağır koşullar kapitalizmden kaynaklanmaktadır. Yönetici sınıf olan burjuvazinin gözü kârından başka birşey görmediği için öğretmenin sorunlarını çözmüyor, çözemiyor. O halde bu burjuvazi artık yönetici sınıf olmaya layık değildir. Yönetmemelidir.

Öğretmenler bunu çoktan görmüştür. Öğretmen hareketi, öğretmenlerin kurtuluşunun devrimde olduğunu geçmişte koyduğu eylemlerle göstermiştir. 1969 yılında grev ve toplu sözleşme hakkı için Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın (TÖS) düzenlediği boykot, yine aynı yıl yapılan Büyük Eğitim Yürüyüşü, Kahramanmaraş katliamının yıldönümünde yine ülke çapında yürüttüğü protesto eylemleri, düzenlediği yığınsal mitingler ile burjuvazinin yüreğine büyük korku salmıştır.

Bunların üstünden çok fazla zaman geçmedi. Burjuvazi yaşadığı kabusları henüz unutmadı. Unutmadığı içindir ki "aman öğretmenler için birşeyler yapalım da patlamasınlar" telaşına kapıldı. Burjuva basının öğretmene sahip çıkıyor görünüşü de sadece bundandır.

Ama burjuvazinin bu çabaları boşunadır. Öğretmenler işçi sınıfının giderek yükselmekte olan savaşımının yanında daha bilinçli yer alacaklar, ekmek kavgalarını demokrasi ve devrim kavgasıyla bu kez kopmazcasına birleştireceklerdir.

Eğitim emekçilerinin yeri işçi sınıfının yanıdır.

Bir dilim ekmeği de lojmanı da almak için haydi devrim savaşına!

TABLO I

50 yıl arayla öğretmenin alım gücü

	Yıl: 1936 Maaş: 68 lira Ev kirası: 7 lira	Yıl: 1986 Maaş: 60 bin lira Ev kirası: 40 bin lira
	1936	1986
Yumurta	10.064 tane	2.000 tane
Toz şeker	234 kilo	250 kilo
Kuzu eti	194 kilo	30 kilo
Ayakkabı	14 tane	6 tane
Tereyağı	194 kilo	30 kilo
Gazete	1360 tane	600 tane
Ekmek	680 tane	857 tane
Tramvay	7.200 defa	750 defa

(Milliyet, 6 Kasım 1986)

TABLO II

Validebağ Öğretmenler Hastanesi'ne tedavi amacıyla başvuran öğretmen ve ailelerinin servislere göre dağılımı:

Servisin Adı	1984	1985	Artış ve azalma yüzdesi
Kadın doğum	9043	8138	-10.00
Üroloji	4010	5436	35.60
Cerrahi	6010	5947	1.50
Göz	1015	14746	47.20
Kulak-Burun-Boğaz	10621	14431	35.87
Ortapedi	3497	3063	-12.40
Fizik tedavi	5665	4336	-23.40
Asabiye	4828	6274	29.90
Çocuk	7131	6084	-14.60
Dahiliye	19955	19731	1.10
Diş	10800	13111	21.40
Tüberküloz (sadece yatan)	232	249	7.30

Sabancı'nın "hizmet"i öğretmenleri aldatamaz!

Sabancı kendine hizmet ediyor

Sakıp Sabancı 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde öğretmene moral verdi(!)

İstanbul'da öğretmenin nişanını, düğününü yapacağı, kalabileceği bir öğretmenevi kuracakmış. 24 Kasım'da bunun "müjdesini" verdi.

Sabancı bu işin nasıl aklına geldiğini şöyle anlatıyor:

"Kasım ayında üç hafta evimde hasta yatıyordum. Hastalık haleti ruhiyesiyle evdeki bütün çalışmalarımı sosyal işlere ayırmıştım. Sayın valimiz ve milli eğitim müdürümüzle sohbet ederken 'öğretmenler günü yaklaşıyor, hayat şartları zor olan öğretmenlerimize ne yapabiliriz?' konularını tartıştık. İşte o günkü sohbet, bir 'öğretmenler eğitim merkezi' yapmamıza yolaçtı. Resmi adı böyle olacak. Ama gerçekte öğretmenevi olacak, tıpkı orduevleri gibi. Öğretmen İstanbul dışından geldiğinde orada kalabilecek, nişanını, düğününü orada yapabilecek." (*Tercüman*, 25 Kasım 1986)

Sabancı ne kadar hoş anlatıyor. Sanki bu hizmetleri öğretmenlere bedava verecek ve sanki öğretmenlerin bol parası var da onlar Sabancı'nın bu muazzam(!) hizmetlerinden yararlanabilecekler.

Sabancı bir de ne düşünmüş bakın:

"Sakıp Sabancı, her yıl seçilen en başarılı öğretmeni ödüllendirmeyi, ayrıca her yıl 10 başarılı resim öğretmeninin eserlerini satın alıp benzer etkinlikleri canlı tutmaya çalışacaklarını da bildirdi." (*agy*)

Sabancı kendi reklamını yapmakta epey başarılı. 24 Kasım öğretmenler gününde de Sabancı holdingin konuşulmasının yolunu hemen buluvermiş. Kapitalizmde herşeyin altında burjuvazinin kâr güdüsü yatar. "Hizmet" diye sunduğu her yatırımdan da, hem somut kâr, hem reklam, tanıtım olarak yarar sağlar. Üstelik yatırımlarını lütuf gibi sunarak sevimli görünmeye çalışır. Sabancı'nın yaptığı da bundan başka birşey değildir.

Serbest dolaşım hakkı Türkiye—AET arasında pazarlık masasında

Pazarlığın konusu işçi hakları değil burjuvaların karşılıklı çıkarlarıdır

Hasan Öcal

Türkiye'nin AET üyeliği ve işçilerin serbest dolaşım hakkı konusu son aylarda yoğunluk kazandı.

AET ile Türkiye arasında imzalanmış olan Ankara anlaşmasına göre Türkiyeli işçilerin 1 Aralık 1986 tarihinden itibaren, AET üyesi ülkelerde serbest dolaşım hakkına, o ülkenin işçileriyle eşit statü ve eşit haklara sahip olmaları gerekiyordu. Bilindiği gibi, başta Federal Almanya olmak üzere, hiçbir AET üyesi ülke bugün bu durumu kabullenmeye yanaşmıyor. Buna karşılık Türkiye basınında serbest dolaşım hakkı, burjuva basınında "işçilerimizin hakları", "AET Türkiyeli işçilerin hakkını yedi" gibi demagojilerle "savunuluyor". Gerçekte serbest dolaşım hakkı kapalı kapılar ardında, karşılıklı burjuva sınıf çıkarları çatışmasında pazarlık kozu olarak kullanılıyor.

AET olgusuna bütünsel bir yaklaşım "işçilerin serbest dolaşım hakkı" konusunda yıllardan beri yürüyen pazarlığın temelinde yatan burjuva sınıf çıkarlarını daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Bu açıdan önce AET'nin ortaya çıkışına kısaca bakarak başlayalım.

AET'nin kuruluşu

Kankun Konferansı ve Düşündürdükleri kitabında Yürükoğlu yoldaşımız bilimsel teknolojik devrimin sonuçlarını sayarken şöyle diyordu:

"Bilimsel-teknolojik devrimin beşinci büyük sonucu şu oluyor: Üretim güçleri o denli büyüyor ki kıtasal çapta bir-iki ülke dışında (ki onlar da Sovyetler Birliği, ABD, Avustralya, Kanada ve Brezilya'dır) hiçbir ülkenin bugünkü üretim güçleri düzeyinde yapılması gerekene üretim kaynakları yetmiyor.

"Bunun sonucunda, artık ülke çapında da değil, dünya çapında üretim ve dağıtım planlaması gerekiyor. Üretim güçlerinin gelişmesi — ki bilimsel-teknolojik devrim 15-20 yılda tüm insanlık tarihinde sağlanan gelişmeden daha büyük bir gelişme sağlamıştır — dünya çapında hammadde enerji kaynağı ve pazarı birlikte ele alan bir üretim ve dağıtım planlamasını zorunlu kılıyor." (R. Yürükoğlu, *Kankun Konferansı ve Düşündürdükleri*, s.20)

Bilimsel-teknolojik devrimin üretim güçleri üzerindeki bu dev rolü, kapitalist Avrupa ülkelerini derinden etkiledi. Kapitalizmin yarattığı "ulusal devletler", "sınırların dokunulmazlığı" kavramlarının yerini "uluslararası işbirliği", "ekonomik ve siyasal bütünleşme" gibi kavramlar almaya başladı. Avrupa Ekonomik Topluluğu düşüncesi bu koşullarda ortaya çıktı. 25 Mart 1957'de Roma'da biraraya gelen altı kapitalist Avrupa ülkesi (Fransa, Belçika, Federal Almanya, Hollanda, İtalya, Lüksemburg) ekonomik ve siyasal bütünleşme yoluyla Avrupa birliğine ulaşmak amacıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu oluşturdu. AET zaman içinde İngiltere, Danimarka, İrlanda, Portekiz, İspanya ve Yunanistan'ın katılımıyla on iki üyeli bir topluluk haline geldi.

8 Ekim 1961'de AET ile Türkiye arasında da resmi görüşmeler başladı. 12 Eylül 1963'de ekonomik ve siyasal bütünleşme amacını taşıyan ortaklık anlaşması Ankara'da imzalandı ve 1 Aralık 1964'te yürürlüğe girdi. Ankara anlaşmasına göre Türkiye 1964 yılından başlayarak Avrupa ile ilişkilerini kademeli olarak güçlendirecek ve hedef Türkiye'nin tam üyeliği olacaktı. Bugün Türkiye ve Avrupa burjuvazisi arasındaki pazarlıkta koz olarak kullanılan "serbest dolaşım hakkı" da aynı anlaşma ile tanınıyordu. "Serbest dolaşım hakkı" 1960'lı yıllarda Türkiye ve Avrupa burjuva sınıf çıkarlarına karşılıklı olarak uygun düşüyordu.

Emperyalist Avrupa burjuvazisi bir yandan ucuz işgücüne öte yandan oluşan "endüstri yedek ordusu" aracılığıyla işçilerin daha yüksek ücret, daha iyi çalışma koşulları istemini denetim altında tutmaya gereksinim duyuyordu.

Türkiye burjuvazisi ise, önemli bir döviz kaynağına ve toplumsal bir afet haline gelen işsizlik sorununa belirli ölçüde çözüm sağlamaya gereksinim duyuyordu.

İyi bir örnek: yabancı işçi düşmanlığı

Türkiye'den Almanya'ya işçi göçü, AET ile imzalanan anlaşmadan önce ama aynı anlayış çerçevesinde doğdu:

"... 1950 ortaları Almanya'da savaş sonrası hızlı endüstriyel gelişme yıllarıdır. Bu tarihlerden başlayarak önce İtalya, İspanya gibi ülkelerden, daha sonra Türkiye'den çok sayıda göçmen işçi getirtildi. 1961'de Almanya ile Türkiye arasında işçi alımı konusunda bağlanan anlaşmada göçmen işçilerin statüsü 'misafir işçi' (gastarbeiter) olarak belirlenmekteydi. Bu kibar deyimin altında yatan anlam şuydu: Bunların hiçbir toplumsal-siyasal hakları yoktu. Gelen işçiye 5-10 yıl oturma izni verilecek, bu sürenin sonunda geri dönmeye özendirilecekti, yerine aynı koşullarda yeni işçi alınacaktı. Böylece göçmen işçi nüfusu üç aşağı beş yukarı aynı kalırken, sürekli bir değişim olduğu için gelenler çok fazla bir hak iddia edemeden geri döneceklerdi. Hatta kısa süreli gelecekleri için ailelerini de getirmeleri beklenmiyordu. Bu siyasetin resmi adı 'rotasyon' oldu." (*Yabancı İşçiler Sorunu*, İşçinin Sesi Yayınları, s.18)

1960'lı yıllarda Türkiye ve Avrupa burjuva sınıf çıkarlarına karşılıklı olarak uygun düşen işçi alımı, uluslararası kapitalist ekonominin yapısında ortaya çıkan değişiklikler ve 1970'li yılların başında tüm emperyalist ülkeleri saran ağır bunalım nedeniyle farklı bir gelişme sürecine yol açtı. Bu süreci de aynı kaynaktan izleyelim:

> **Biz, AET anlaşmalarından vb. bağımsız olarak tüm dünyada serbest dolaşım hakkını savunuyoruz. Burjuva hükümetler, böyle bir hakkı kendi çıkarları dışında, bir işçi hakkı olarak ele alamazlar. Ancak proletarya enternasyonalizminin bayrağı altında tüm uluslardan işçilerin yükselteceği sınıf savaşı, uluslararası burjuvazinin çıkarlarına karşı işçilerin istemlerini yerine getirebilir.**

"Ancak evdeki hesap çarşıya tam uymadı. Gelenlerin küçümsenmeyecek bir bölümünün hiç de geri dönmeye niyeti yoktu, ya da kalacağı süre 5-10 yılı çok aşıyordu. Bu süre içinde memleketten eşler, çocuklar getirtildi. Almanya'da doğup büyüyen ikinci, hatta üçüncü bir kuşak ortaya çıktı.

"Bu arada uluslararası kapitalist ekonominin yapısında değişiklikler oldu. Tekeller giderek kendi ülkelerinde yatırım yapmamaya, fabrikalarını alıp ucuz emeğin ülkesine taşımaya başladılar. 1970'lerin başında tüm emperyalist ülkeleri saran ağır bunalım, Almanya'da yabancılar siyasetinde de değişiklik getirdi. 1973'de yeni işçi alımı tümüyle durduruldu. Yalnızca ailelerin birleştirilmesi amacıyla oturma izni verilmeye başlandı. Oturma izni bitip işsiz kalan yabancıların 12 aylık bir süreden sonra izinleri yenilenmemeye başlandı. Sınırdışı edilme olayları arttı. Son 10 yıldır toplam göçmen işçi nüfusu üç aşağı beş yukarı aynı kalmış, hatta son yıllarda düşmeye başlamıştır. Bugünkü CDU-CSU-FDP hükümetiyle birlikte yeni bir yabancılar siyaseti gündemdedir. Bunun ilkesi artık açıkça toplam yabancı nüfusunu azaltmak, bu amaçla 'geri dönüşü özendirmek'tir. Bu siyasetin neden gündeme geldiğini yukarıda anlattıklarımız ışığında anlayabiliriz. Kriz dönemlerinde endüstri yedek ordusu sokağa atılır demiştik. Ancak yedekler ordusunda 'toplumsal açıdan kabul edilebilir' bir nicelik sınırı vardır. Belli bir sayının üstünde işsizlik, ücretleri düşük tutmaya yarasa da, çeşitli toplumsal, siyasal sorunları kızıştıracağından tersi etki de yapabilir. Aynı etki, yani ücret istemlerini gemleme, daha küçük boyutlarda bir yedekler ordusuyla da elde edilebilir. Bugün Almanya'da 2.5 milyon civarındaki işsiz sayısı 'toplumsal olarak kabul edilebilir' sınırın üstündedir. Üstelik Alman işçileri arasında yüzde 7.5 olan işsizlik oranı, Türkiyeli işçiler arasında yüzde 15'tir. Toplam Türkiyeli işsiz 120.000 kadardır. Bunlar yedekler ordusunu fazla şişiren, Almanya gibi bir 'refah devlet'inde işsizlik parası vb. olarak devlete (burjuvaziye) yük olan bir 'safra'dır.

"Alman işsiz nüfusunu sınırdışı etmek olanaklı değildir ama yabancı işçileri atmak çok kolaydır." (*agy*, s.18-19)

Bugün başta Federal Almanya olmak üzere tüm AET üyesi emperyalist ülkeler hızlı endüstriyel gelişim dönemlerinde gerekli olan yabancı işçileri atılması gerekli "safra" olarak görüyorlar, bunu başaramazlarsa, mümkün olan en alt sınırda tutmaya çalışıyorlar.

Öte yandan, Türkiye burjuvazisi iki önemli nedenden dolayı "göçmen işçilere" ya da "serbest dolaşım"a büyük önem veriyor.

Birincisi:

"TÜSİAD'ın yayınladığı '1983 Türkiye Ekonomisi' adlı rapordaki verileri temel alırsak, 1982 yılında Türkiye'ye giren işçi dövizlerinin toplam ihracat gelirlerine oranı %38'dir. Bu oran 1980'de %20, 1981'de %53'tür.

"İthalatta ise durum daha çarpıcıdır. İthalat giderlerinin 1982'de %25'i, 1981'de %27'si, 1980'de %25'i işçilerin dövizleriyle karşılanabilmiş." (*agy*, s.23)

İkincisi:

"Türkiye'de yayınlanan istatistiklere göre 1983 yılında işsiz sayısı yaklaşık 3.6 milyon. Yani çalışabilir nüfusun %18'i işsizdir. Çalışabilir her 5 kişiden biri işsizdir. Ancak bu rakam kırsal alandaki gizli işsizliği doğru yansıtmıyor. Tarımdaki gizli işsizliği gözönüne alırsak işsizlik yaklaşık 6 milyondur. Yani gerçekte işsizlik oranı %30'dur."(*agy*, s.24)

Türkiye ve Avrupa burjuva hükümetlerinin on yıllar boyunca "işçilerin hakları" propagandasıyla yürüttükleri pazarlıklarda savunulan çıkarlar, her zaman kendi burjuva sınıf çıkarları olmuştur.

Pazarlığın konusu işçi hakkı değil burjuva çıkarıdır

Bugün de AET üyesi ülkelerle Türkiye arasında yürüyen pazarlıkta "işçilerin serbest dolaşım hakkı" aynen böyle bir pazarlık konusudur.

AET ülkeleri, serbest dolaşımı reddederken, hatta Türkiyeli işçileri sınırdışı etmeye çalışırken emperyalist burjuvazinin sınıf çıkarlarını savunuyorlar. Türkiye hükümeti, işçilerin serbest dolaşım hakkını "savunurken" Türkiye finans-kapitalinin çıkarlarını savunuyor.

1960'lı yıllarda çıkarlar denk düşerken, bugün böyle ayrılması nedeniyle şu sırada koyu bir pazarlık yürüyor. AET'de Türkiye'nin tam üyeliğini isteyenler, istemeyenler var ama hepsinin birleştiği bir konu serbest dolaşımın anlaşmadaki biçimiyle olamayacağıdır. Onun yerine Avrupa'daki Türkiyeli işçiler için serbest dolaşıma benzer bazı önlemler öneriyorlar ki bunun anlaşmadaki serbest dolaşımla ilgisi yoktur. Öte yandan Türkiye, Özal'ın daha ekim ayında açıkça söylediği gibi, tam üyelik kabul edilsin diye serbest dolaşımdan çoktan vazgeçmiştir. (*Hürriyet*, 8 Ekim 1986) Ama pazarlık yaklaştıkça "hakkımızdan vazgeçmeyiz" türünden tehditler savurulmuştur. (Örneğin Yavuztürk böyle diyor — *Tercüman*, 20 Kasım 1986) Yine de şu açık ki tam üyelik, askeri yardım vb. karşılığında serbest dolaşımdan vazgeçilmiştir. Şimdi esas tartışma tam üyelik konusunda yürüyor.

Federal Almanya'nın önde gelen burjuva gazetelerinden *Abendpost*'da yayınlanan "bir düzine yeter" başlıklı başyazı bu gerçeği dile getiriyor.

"Alman vatandaşları rahat nefes alabilir. 1 Aralık, iş arayan Türk işçi kitlelerinin korkulan akını gerçekleşmeden geride kaldı. Zaten Türklere serbest dolaşım sözü veren 1963 yılındaki anlaşma bir gençlik hatasıydı. Türkiye şimdi tam üyelik için başvuracak ancak bu da önlenmeli, AET dolup taşmıştır. Tarım ülkesi Türkiye'nin AET'ye alınması topluluğun tarım ürünleri fazlalığını arttırır. Bunun yerine Türkleri ortaklık umutlarından arındırıp Türkiye'de işyeri açması için AET yardımı yapılması daha faydalıdır. Almanya zaten şimdiye kadar 10 milyar mark yardım yaparak doğru olan yolu açtı." (*Hürriyet*, 5 Aralık 1986)

Biz AET anlaşmalarından vb. bağımsız olarak tüm dünyada serbest dolaşım hakkını savunuyoruz. Böyle bir hakkı ne AET, ne Türkiye, ne de başka burjuva hükümetler kendi çıkarları dışında, bir işçi hakkı olarak ele alabilirler. Ancak proletarya enternasyonalizminin bayrağı altında tüm uluslardan işçilerin yükselteceği sınıf savaşı, uluslararası burjuvazinin çıkarlarına karşı işçilerin bu istemlerini yerine getirebilir.

8 Ocak ANC'nin 75. kuruluş yıldönümüdür. ANC'ye başarı diliyoruz.

Güney Afrika'da savaşım yeni bir düzeye sıçradı

Güney Afrika'da devrim savaşımı bir üst düzeye sıçradı. Siyah halkın ırkçı rejime karşı mücadelesi sürekli yükseliyor. ANC'ye giderek daha büyük görevler düşüyor. Umarız ANC bu görevleri de başarıyla yerine getirir. Bizim tek endişemiz vardır, bu da ANC'den değil, Dünya Komünist Hareketi'nin Güney Afrika devrimine yapabileceği olumsuz etkidendir. Nitekim ANC başarılı olacaksa bu olumsuz etkiyi aşarak başarılı olacaktır.

Güney Afrika'da siyah halkın ırkçı rejime karşı mücadelesi sürekli yükseliyor.

Botha hükümeti Güney Afrika Komünist Partisi'ni ve onunla işbirliği yapan ANC üyelerini ana düşman ilan etti. Olağanüstü hali pekiştirmek için, hükümet basına koyduğu sansürü genişletti. Bu son önlemlerden sonra beyazlar arasında ayrışma da arttı. Öte yandan Güney Afrika'yı ekonomik olarak kârlı görmeyen uluslararası tekeller ülkeden yatırımlarını çekmeye devam ediyorlar.

Halk ölümü göze almış savaşıyor

Siyah halkın kurduğu sokak komiteleri, Güney Afrika'da siyahların yaşadığı şehirlerde yayılıyor. Öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin oluşturduğu Eğitim Krizi Komiteleri siyahların alternatif eğitiminin mücadelesini veriyor. Kira boykotları, mal boykotları, otobüs boykotları sürmekte, yenileri başlamaktadır.

General Motors fabrikalarında, Gold Fields altın ocaklarında, Johannesburg'daki hastanelerde işçilerin grevleri sürüyor. İki ay önce UDF'nin başlattığı Ulusal Eylem Birliği Kampanyası'na geniş yığınlar katılıyor. ANC gerillalarının polise ve askeri hedeflere karşı eylemleri de artıyor. Bunlar sansürlü basından sızan bazı haberlerdir.

Irkçı rejime karşı eylemlerde yüzlerce siyah öldü. Son beş ay içinde tutuklananların sayısı 25 binin üzerindedir ve bunların yüzde kırkı 18 yaşının altındadır. Geçtiğimiz yıl, ekim ayı ortasına kadar 82 kişi asıldı, 209 kişi asılmak için bekliyordu. Hapishanelerde ölenlerin, kayıpların sayısı ise kesin bilinmiyor.

Irkçı rejimin bu baskılarına rağmen halk ölümü göze almış, tutuklananların, öldürülenlerin yerine yenileri katılarak savaşımı sürdürüyor.

Olağanüstü hal ve yeni basın sansürü

Irkçı rejim baskıyı arttırarak halkı sindireceğini düşünüyor. Aralık ayında ANC ve Güney Afrika Komünist Partisi'nin, ülke içinde şiddet eylemleri yapacaklarını bahane ederek 11 Aralık'tan itibaren geçerli olmak üzere basına sansürü ağırlaştırdı.

Yeni kanunla basın polis operasyonlarını, ayaklanma, toplantı, boykotlar ve grevler gibi toplumsal olayları, hükümetin basın bürosunun onayı olmadan basamayacak. Tutuklananları, işkenceleri, mahkeme ifadelerini yayınlamak, hatta gazetede boş sayfa ya da sütun basmak yasaklandı. Cezalar arttırıldı. Mahkemeler 7 milyon liraya kadar para cezası ve 10 yıla kadar hapis cezası verebilecekler.

Hükümetin basına koyduğu yeni sansüre beyaz muhalefetin şiddetle karşı çıkması beyazlar arasındaki ayrışmanın daha da hızlanacağına işaret ediyor. Basına konan sansürle beyazların arasında hassas bir konu olan mecburi askerlik hizmeti konusunda yazıların çıkması da engellenecek.

Botha hükümeti basına koyduğu sansürle halkın diğer bölgelerdeki eylemleri, polis operasyonlarını duymasını engellemeyi, yalan haberlerle siyahların savaşını bölmeyi, tekil eylemlerin ülke çapında yayılmasını önlemeyi amaçlıyor. Öte yandan da baskıyı yoğunlaştırmak ve siyah halkın eylemlerini bastırabilmek için 56.316 kişilik polis gücünü 96.300'e çıkaracak.

ABD, ANC ile görüşecek

Botha hükümeti Batılı dostlarına da artık hiç kulak asmıyor. Öte yandan, Batılı ülkeler, Botha reformlar yapsa bile artık geç kalındığını düşünmeye başladılar. Emperyalist ülkeler kapitalizmi kurtarmak için tek umut olarak siyahların en güçlü temsilcisi ANC ile görüşmeler yoluna başvurdular. ABD Dışişleri bakanı Shultz ile ANC başkanı Oliver Tambo önümüzdeki ay Washington'da görüşecekler.

Güney Afrika'da devrimci savaş keskinleştikçe, uluslararası tekeller yatırımlarını çekmeye devam ediyorlar. Son olarak Barclays Bankası da Güney Afrika'dan çekildi. Barclays Bankası Güney Afrika'daki yabancı yatırımların yüzde 45'ine sahip İngiliz şirketlerinin en büyüğüdü. ABD bu sürecin sürmesi halinde, dış yatırımların ağırlık taşıdığı Güney Afrika ekonomisinin çökmesinden korktuğu için ANC ile aynı masaya oturmak zorunda kaldı.

ANC 8 Ocak'ta 75. yılını kutlayacak. Güney Afrika'da devrim savaşımı bir üst düzeye sıçradı. ANC'ye giderek daha büyük görevler düşüyor. Umarız ANC bu görevleri de başarıyla yerine getirir. Bizim tek endişemiz vardır, bu da ANC'den değil, Dünya Komünist Hareketi'nin Güney Afrika devrimine yapabileceği olumsuz etkidendir. Nitekim ANC başarılı olacaksa bu olumsuz etkiyi aşarak başarılı olacaktır.

Burjuvazinin içinde yeni güç dengeleri oluşurken

Tepe sağa halk sola kayıyor

Geçtiğimiz ay sonunda, Filipinler devlet başkanı Corazon Aquino kendisine muhalefet yapmakta olan Savunman Bakanı Juan Ponce Enrile'yi dışarıda bırakan yeni bir hükümet kurdu. Aynı günlerde, Aquino hükümeti ile Yeni Halk Ordusu'nun (NPA) siyasi temsilcisi Ulusal Demokratik Cephe (UDF) arasında 60 günlük bir ateş-kes anlaşması imzalandı.

Bilineceği gibi Enrile, Aquino'nun UDF ile uzlaşmasına karşı çıkıyordu. Ordu içinde orta kademedeki subayların desteği Enrile'nin arkasındaydı. Kasım ayı başında, Enrile'yi destekleyen subayların darbe girişiminden söz edilmeye başlandı.

İlk darbe söylentileri Aquino'nun Japonya gezisi sırasında ortaya yayıldı. Aquino'nun Japonya gezisi sürerken, Manila'da, Filipinler'in en büyük ve militan sendikası lideri Rolanda Olalia ve şoförü ölü bulundu. Bu suikastın sorumlularının Enrile taraftarı subaylar olduğu görüşünde herkes birleşiyordu. Bu suikastın üzerine 1.5 milyon üyeli liberal BAYAN örgütü genel grev çağırdı, UDF ateş-kes anlaşması için görüşmeleri durdurdu. Olalia'nın cenazesine yüz binlerce Filipinli katıldı.

Bu arada, NPA gerillaları ile askeri birlikler arasında çatışmalar sürmekteydi. Olalia'nın öldürülmesine misilleme olarak Marcos taraftarı bir milletvekili öldürüldü. Ardından başka bir misilleme yapıldı, Aquino taraftarı Müslümanların politik lideri öldürüldü. Aynı sıralarda Enrile taraftarı subayların darbe için toplandıkları haberi üzerine orduda bazı önlemler alındı ve Enrile hükümetten çıkartıldı.

Enrile'nin kabineden çıkartılması üzerine devlet başkanı yaptığı açıklamada, Enrile ile ilişkisi olan subayların darbe hazırladıkları, bu konuda ellerinde somut bilgilerin olduğu açıklanırken, yeni seçilen Savunma Bakanı Rafael Ileto darbe girişimi yönünde kanıt olmadığını açıkladı. Bu çelişkili açıklamalar hem "yeni" hükümetin çelişkili yapısını hem de liberal burjuvazinin kendi sağındaki ve solundaki güçleri nasıl kolladığını gösteriyor.

Ordu, Enrile'nin hükümetten çıkartılmasına karşılık sol eğilimli en az beş bakanın da yeni hükümete alınmamasını ve Aquino'nun atadığı 2000 devlet görevlisinden en az 450'sinin değiştirilmesini istedi. Karşılıklı pazarlıklar sonucunda bazı sol eğilimli bakanlar hükümete alınmadı ve birçok Aquino taraftarı devlet görevlisi görevlerinden alınıp, yerlerine ordunun kabul edebileceği kişiler atandı.

En üst düzeyde yapılan pazarlıklarla sağ güçlendi. Ama tabanda durum daha farklı. İşçi sınıfının hareketliliği yükseliyor, ülkedeki grevler geçen yıla göre yüzde 61 arttı. Halk sola kayarken, hükümette sağın ağırlığı arttırıldı. Bu, halk hareketinden duyduğu korkuyla, liberal burjuvazinin "zorunlu tavizler veriyormuş" görünümünde nasıl kendi sağına adım adım teslim olduğunu, nasıl esas olarak halk hareketine karşı yöneldiğini gösteriyor.

UDF ile NPA adına imzalanan ateş-kes anlaşmasının amacı da NPA'yı silahsızlandırmak, sonra da vurmaktır. Ancak bu silah, liberal burjuvazinin yüzünde patlayacaktır. Kuşkusuz NPA'nın da belli hesapları vardır. NPA gerilları silahlarını bırakmadılar, üstelik etkinliklerinin az olduğu Manila'da, diğer büyük şehirlerde yoğun propaganda çalışmasına başladılar. Bu durum liberal burjuvazinin asıl amacının halk arasında daha çıplak sergilenmesini getirecektir. Halkın Aquino'dan hepten yüz çevireceği günler fazla uzak değildir.

Aquino'nun halkın dostu olmadığı hazırlattığı anayasa taslağından da bellidir. Anayasa taslağı göz boyamak için, Marcos döneminde olmayan bazı özgürlükler getiriyor, ama Amerikan üsleri ve toprak reformu gibi konularda kaçamak maddeler taşıyor.

Referandumun yapılacağı şubat ayına kadar yürütülecek anayasa tartışması, sol örgütlere, Aquino'yu, liberal burjuvaziyi sergileme fırsatı tanıyor. Oy hesabı olarak sonucu ne olursa olsun, sol referandumdan güçlenerek çıkacak ve halk geneliyle sola kaymış olacaktır. Marcos'u yıkan halk, Aquino'yu da alaşağı edip kendi iktidarını kurma yolunda önemli bir dönemece girebilir.

Avrupa'da barometre yükseliyor

Öğrenci hareketliliği artıyor

Geçtiğimiz ay içinde, Fransa ve bazı Avrupa ülkelerinde orta ve yüksek öğrenim gençleri hükümetlerin üniversite sistemini değiştirme girişimlerini yürüyüş ve gösterilerle protesto ettiler.

En yığınsal ve uzun süren gösteriler Fransa'da oldu.

Öğrenciler protesto eylemlerini örgütlemek üzere Ulusal Öğrenciler Koordinasyon Komitesi'ni kurdular. "Reform" tasarısının mecliste tartışılmasını engellemek için orta ve yüksek öğrenim gençleri Paris ve Fransa'nın diğer şehirlerinde yürüyüşler, gösteriler, boykotlar ve işgaller başlattılar.

Chirac hükümeti öğrencilerin protesto eylemleri karşısında, önce tartışmayı erteledi, sonra da 28 Kasım'da tasarıyı geri çekip yeniden düzenlenmesi için hazırlayan komisyona göndereceğini açıkladı.

Öğrenciler tasarının iptalinden daha azını kabul etmeyeceklerini açıkladılar. Paris'te 4 Aralık'ta milyona yakın öğrencinin katıldığı yığınsal bir yürüyüş düzenlendi. Yürüyüşte polisle çatışma çıktı, yaralananlar oldu.

Öğrenci eylemlerinin militanlığının yükselmesi üzerine ertesi gün 5 Aralık'ta hükümetin, öğrencilerin en çok karşı çıktığı üç konuyu tasarıdan çıkarmayı kabul ettiği açıklandı.

Öğrenciler yasa tasarısının tamamı geri çekilmediği sürece eylemlerini sürdüreceklerini açıkladılar. Polisle öğrenciler arasında çıkan şiddetli çatışmalarda Cezayir asıllı bir öğrenci coplandığı için kaldırıldığı hastanede öldü. Bunun üzerine çeşitli şehirlerde polisin barbarlığına karşı eylemler yapıldı.

Bu arada, 30 binin üzerinde öğrenci, ölen Malik'in anısına yürüyüş yaptı. CGT, CFDT ve FEN bu yürüyüşü de bir saatlik iş bırakma ile desteklediler.

Chirac hükümeti sonunda üniversite "reform" tasarısını geri çekmek zorunda kaldı. Ama yine de öğrenciler 10 Aralık'ta yapacakları yürüyüşü iptal etmediler. Bu Malik'in anısına bir yürüyüş oldu.

350 kişiden oluşan Ulusal Öğrenci Koordinasyon Komitesi, 8 saatlik uzun bir tartışmadan sonra kendini dağıtmayı kararlaştırdı.

Fransa'daki öğrenci eylemleri, Almanya'da, İtalya'da ve İspanya'da da öğrencileri haraketlendirdi.

Fransa dışında en büyük gösteriler İspanya'da oldu. Öğrenciler Madrid ve diğer şehirlerde, yığınsal gösteriler yaptılar.

Öğrenci gençliğin eylemleri kendi içinde hiçbir zaman belirleyici rol oynayamaz ama toplumun barometresi olarak önemli bir göstergedir. Avrupa'da yükselen bu öğrenci hareketi, dünyadaki kaynamanın Avrupa'ya da adım attığını düşündürtüyor. Böyle olup olmadığını zaman gösterecektir.

Sayfayı hazırlayan: A. Fırat

PARTİ TARİHİNDEN SAYFALAR

Kızıl İstanbul'un 8.12.1930 tarihli 7. sayısından alarak yayınladığımız aşağıdaki üç yazı, bir yandan burjuva egemenliğinin sınıf niteliğini ele alırken, devrimci savaşımın yan ürünü olan reformların sınırına da işaret ediyor. Sorunu kökünden ele almanın, erki ele geçirmek için yürütülecek savaşımın ve gözü fabrikalara çevirmenin önemini vurguluyor. Bugün açıkça burjuvaziyle işbirliğine soyunmuş olan resmiler, işte TKP'mizin bu tarihine ters düşüyorlar.

Bir dert ve çaresi

Birçok fabrika ve sınaî müessesatta olduğu gibi, tütün inhisar idaresi de amelenin yevmiyesinden yüzde birini doktor ve eczane parası olarak keser. Böylelikle idarenin kasasında binlerle lira toplanır.

Bu bütün verdiğimiz paraya mukabil elimize geçen nedir? Evvelâ: değil hariçte, doğrudan doğruya fabrika dahilinde ve iş zamanında, iş yüzünden yaralanır, sakatlanır, hastalanırsak, yevmiyesiz olarak izinli çıkartılırız. Yevmiyemiz işlerken bile karnımızı adam akıllı doyurmadığımız için, bu mezuniyet zamanında açlık muhakkak. Ondan başka bu hastalık biraz fazlaca devam ederse, aleihusul tefeciye müracaat edilir. Tefeciye borcu, faizi aylarla ödenemeyecek kadar çoğalan için artık sıkıntı büsbütün şiddetlenir ve uzar. İzinli olsak ta, olmasak ta, doktorun verdiği reçeteyi kendi paramızla dışarda eczanede tedarik etmek mecburiyetindeiz. İdarenin eczanesinden hiçbir reçete için ilâç verilmez. İlâçtan vazgeç, baş ağrısı için, sıtma için arasıra lütfedilen tozlar da nuhnebi zamanından kalma, kuvvetini kaybetmiş şeyler olacak ki hiç tesir etmezler. Mamafih bu tozları alabilmek te her vakit, herkese nasip olur mazhariyetten değildir. Hatta eczanenin insafsızlığı bazen o dereceye çıkar ki bizzat iş yüzünden yaralanmış arkadaşlara pamuk ve sargı bile verilmez. O arkadaş yarasına tütün basar, her hangi bir yerden tedarik ettiği pis ve eski paçavra ile yarasını sarar.

Bütün bunlar bizden peşin alınan bir sürü paraya mukabil edilen lütüflerdir. Bütün bu rezaletlere nihayet vermek lâzım. Bunun için de yol Türkiye komünist fırkasının bu sahadaki şiarları etrafında ve onun rehberliği altında müttefikan mücadele etmektir. Hastalara şifa buluncaya kadar, paralı mezuniyet, meccanî tedavi ve bütün bunlar için amelenin yevmiyesinden hiçbir şey kesilmemek gibi talepler etrafında toplu olarak mücadeleye girişmeliyiz. Yevmiyelerin artırılması, iş gününün kısaltılması ve saire gibi isteklerle bunları da bağlayarak grev yapmalıyız. Ancak o zaman muvaffakiyet bizimdir.

Tütüncü

Milyonlarca halkın yoksulluğu ve açlığı bugünkü burjuva hakimiyetinin tabii bir neticesidir. Bunlar, ancak amele-köylü hükümeti kurulduğu zaman ortadan kalkacaktır.

Tasarruf — açlık

Memlekette mevcut buhranın yalnız amele sınıfına ve fakir halk kütlelerine yükletildiğini görmek için müteaddit misaller vardır. Bunlardan bir tanesi de kısa iştir. Epeyce bir zamandır ki Seyrisefain fabrikası haftada dört gün çalışıyor. Aldığı bir günlük yevmiyeyle geçinmekten aciz olan amele için bunun ne demek olduğu açıktır. Böylelikle orta yevmiyeli bir amelenin hakikî gündeliği 70-80 kuruşa düşüyor. Tabiî bu açlık ve sefalete yetişecek bir paradır. Bir taraftan birçok amele arkadaşlarımız hiçbir teminat almadan işten çıkarılırken, diğer taraftan da işte bulunanlar aç bırakılıyorlar.

Hep bunlar iş olmadığı, para olmadığı behanesile, tasarruf gayesile yapılıyor. Bütün bunların ağırlığı, yükü aç ameleye yükletiyor. Bir taraftan amelenin zararına tasarruf yapılırken, diğer taraftan Seyrisefain idaresi yüzbinlerle lira masrafa katlanarak, Ege vapurunu Mustafa Kemalin seyahatına tahsis ediyor. Böylelikle paşaların, beylerin, umumî olarak söylenirse, bütün burjuva ve onların uşaklarının keyfine zevküsefasına kat'iyen halel getirmemek için milyonlarla halkın açlığına sebebiyet veriliyor.

Bütün bu gibi şeylerin bugünkü burjuva hakimiyetinin tabiî bir neticesi olduğu ve bunların ancak amele-köylü hükümeti kurulduğu zaman ortadan kaldırılabileceği amele sınıfının ve geniş köylü kütlelerinin kavramak mecburiyetinde olduğu bir hakikattır.

Bununla beraber bugünkü rejim altında da amelenin ve köylünün maddî yoksulluklarının kısmen tamiri imkân dahilindedir. Bunun için amele sınıfının yegâne müdafii olan komünist fırkasının bayrağı altında mücadeleye girişmelidir. Seyrisafain fabrikasında olsun, kısa iş usulünü takip eden diğer fabrikalarda olsun, bütün amele yevmiyelerin tezyidi ve iş günlerinin kısaltılarak kısa iş usulünün kaldırılması için el ele vererek mücadele etmelidir.

O itibarla bütün amele sınıfını alâkadar eden bir meseledir. Bütün şuurlu amelenin bu mücadeleye muzahareti sınıf borcu ve menfaatı icabidir.

Naci

Fırkamızın faal, canlı, kütle ile bağlı ve kütlenin hakikaten rehberliğini yapacak vaziyette olabilmesi, fabrikalara ve amele sınıfının çalıştığı yerlere iyice yerleşmiş, buralarda iyice kök salmış olması lâzımdır. Ancak bu sayede hakikaten mücadeleci olunabilir.

Ne yapmalı?

Sınıf mücadelesinin menbai istihsaldır. Burjuvazi çalışan kütleleri, çalışma zamanında, fabrika ve imalâthanelerde soyar. Burjuvazi makinelerin, ham maddelerin ve fabrikanın sahibidir. Amele de, ölmemek, gerek kendisinin, gerekse ailesinin hayatını idame etmek için, iş kuvvetini satmak, fabrikada çalışmak mecburiyetindedir. Burjuvazi, bu sayede, amele sınıfını soymak imkânını kazanıyor ve amelenin yarattığı kıymetlerin mühim bir kısmını, fabrikaların sahibi olmak dolayısile, çalıyor, kasalarına dolduruyor.

Bu vaziyet amele sınıfı ile burjuva sınıfı arasında daimî mücadeleyi doğurmaktadır. Bu mücadele amele sınıfının çok yevmiye almak ve az çalışmak, burjuvazinin ise az vermek ve mümkün olduğu kadar uzun ve çok çalıştırmak menfaatlarının çarpışması etrafında cereyan etmektedir.

Fakat bu mücadele amele sınıfının burjuvaziye karşı yaptığı mücadelenin tekmili değildir. Bu mücadele daha ziyade mevcut şartların biraz daha ıslahına taallûk eder. Bu sayede amele sınıfı hayat şartlarını biraz daha iyileştirmek, vaziyetini biraz ıslah etmek imkânını temin eder.

Fakat bununla amele sınıfının maruz kaldığı soygun ortadan kaldırılmış olmaz. Amele sınıfı heyeti mecmuasile, istismar ve esaretten kurtulmuş olmaz. Fabrikalar, makinalar v.s. burjuvazinin malı kaldıkça, bu soygunun önüne geçmek, bu esarete nihayet vermek imkânsızdır. Bu keyfiyet amele sınıfını meseleyi kökünden ve esasından halletmek ihtiyaç ve zarureti karşısında bulunmaktadır. Bu istihsal vasıtalarının burjuvazi sınıfının elinden alınarak, çalışan kütlelere verilmesi ile mümkündür. Bu ise ancak hükümetin, siyasî iktidarın zaptedilmesile tahakkuk ettirilebilir.

Mücadelenin kaynağı fabrika olunca, kütle mücadelelerini hazırlamak, teşkilâtlandırmak, başına geçerek sevk ve idare etmek te, ancak ve ancak fabrikalara, imalâthanelere, gündelikli amelenin çalıştığı çiftliklere v.ilh. girmek, buralara iyice yerleşmek, buralarda kuvvetli teşkilâta sahip olmakla kabil ve mümkündür. Sınıf mücadelesinin, kütle mücadelelerinin başında yürümek ve rehberliğini yapmak vazifesini taşıyan fırka bu rolünü ancak bu sayede tahakkuk ettirebilir.

Diğer cihetten fabrikalar yüzlerce ameleyi bir araya toplamaktadır. Durmadan işliyen makinalar, istihsal seyri ve icabatı bu yüzlerce ve binlerce ameleyi bir ordu gibi teşkilâtlı, müşterek ve bir idare altında harekete sevketmektedir. Amele sınıfı, bizzat bu tesirler sebebile, toplu, müşterek ve tek bir idare altında ve muayyen bir iş görmek üzre çalışmağa ve harekete kabiliyetli bir hale girmiştir. Bu vaziyet amele sınıfına, mücadelesinde muvaffak olmak için, teşkilâtlanmak, toplu hareket etmek ve yegâne rehberi komünist fırkasının sevk ve idaresi altında yürümek için lâzım şartları doğurmaktadır.

Nihayet, yaşamak için: daima, durmadan istihsal etmek lâzımdır. Burjuvazi, kasalarını doldurmak için, fabrikaları ve ameleyi çalıştırmak mecburiyetindedir. Amele sınıfı ortadan kaldırılamaz. İstihsal, fabrika ve amele ortadan kaldırılmayınca da, sınıf mücadelesi ve onunla birlikte fabrikalarda, imalâthanelerde, gündelikçi amele çalıştığı yerlerde kökleşmiş olan komünist fırkası ve onun teşkilâtları da ortadan kaldırılamaz.

Şu halde fırkamızın faal, canlı, kütle ile bağlı ve kütlenin hakikaten rehberliğini yapacak vaziyette olabilmesi, fabrikalara ve amele sınıfının çalıştığı yerlere iyice yerleşmiş, buralarda iyice kök salmış olması lâzımdır. Ancak bu sayededir ki Fırka hakikaten mücadeleci olabilir, mücadelelerin başında yürüyebilir, amele sınıfını nihaî hedefe ulaştırmanın ilk şartını tahakkuk ettirebilir ve kendisini hiçbir kuvvetin yıkamayacağı, sarsamayacağı bir kudret halini iktisap etmiş olur.

Ne yapmalı? Bütün kuvvetlerle fabrikalara. — işte yapılacak şey.

Mehmet.

Otomobil-İş'in 10. Genel Kurulu 12-14 Aralık'ta yapıldı

Militan sendikal birliğin önemi vurgulandı

Otomobil-İş Genel Kurulu'nda, Türk-İş'te sendikal birliğin önemini vurgulayan, 35 saatlik çalışma haftası, net 200 bin TL asgari ücret gerektiğini belirten delegeler oldu.

DİSK'in en militan sendikalarından Maden-İş'in önemli bir kesimini içinde barındıran ve bugün de 12 Eylül sonrasının ilk büyük grevi olan Netaş grevini yürütmekte olan Otomobil-İş'in 10. Genel Kurulu 12-14 Aralık tarihleri arasında yapıldı.

Genel Kurul'a, Çalışma Bakanlığı, Seçim Kurulu, Milli Emniyet Teşkilatı vb. devlet kurumları da, işçilerin istemlerinin tam tersi yönde ama neredeyse işçiler kadar aktif katıldılar! Şimdilik bunu yapabiliyorlar. Kuşkusuz, sınıf mücadelesi yükseldikçe yapamaz olacaklar!

Genel Kurul'un ilk günü, sendika başkanının açış konuşması, konukların konuşmaları, çalışma raporunun okunması ve rapora ilişkin konuşmalar yeraldı.

Genel Kurul'un açış konuşmasında Otomobil-İş Başkanı İlhan Dalkılıç, sürekli demokrasinin olmadığından, baskıdan, özgürlüklerin kısıtlandığından yakınmayı doğru bulmadıklarını, bunun yerine somut mücadele yöntemleri bularak yaşama geçirmek gerektiğini söyledi ve Netaş grevini örnek verdi. Bundan sonra Barış Derneği Başkanı Mahmut Dikerdem, İstanbul'un eski belediye başkanlarından Ahmet İsvan ve CHP'nin eski milletvekillerinden Kemal Anadol konuk olarak birer konuşma yaptılar. Ardından yine Dalkılıç'ın okuduğu çalışma raporuna ve rapor üzerine konuşmalara geçildi.

Delegelerin çeşitli konulardaki konuşmaları ertesi gün de sürdü. Konuşmalarında Türk-İş'te sendikal birliğin önemini vurgulayan, DİSK'in geleceğine ilişkin kararların mahkemelerce değil, sendikal birlik doğrultusunda ama işçilerce alınmasını savunan, 35 saatlik çalışma haftası ve net 200 bin liralık asgari ücret gerektiğini belirten delegeler oldu. Böyle konuşmaların topladığı ilgi Otomobil-İş üyelerinin bilinç ve olgunluk düzeyini çok güzel yansıttı. Genel Kurul'da divan başkanlığına Türk-İş Başkanlar Kurulu'ndan Hasan Basri Babalı'nın seçilmiş olması da aynı yönde bir göstergeydi.

Otomobil-İş yöneticileri, işverenle toplu sözleşme masasında

Netaş grevinin coşku ve kararlılığının yansıdığı Genel Kurul, çalışmalarını başarıyla sonuçlandırdı. Yapılan seçimlerde İlhan Dalkılıç yeniden başkanlığa seçildi. Genel sekreterliğe Netaş işyeri baştemsilcisi Celal Özdoğan seçildi. Genel başkan yardımcılığına Mehmet Çapar, genel mali sekreterliğe Eyüp Öner, örgütlenme sekreterliğine eski yönetimden İsmail Aykanat, eğitim sekreterliğine de Rabak'tan Mahmut Karakoç seçildiler.

Otomobil-İş Başkanı İlhan Dalkılıç, bir ara gazetelere sendikanın Sosyal Demokrat Sendikalar Konfederasyonu'na girebileceği yolunda demeçler vermişti. Genel Kurul böyle bir eğilim belirtmeyip, tam tersine Türk-İş'te sendikal birlik eğilimini yansıttığına göre, sanırız Dalkılıç da artık bu tür demeçler vermeyecektir.

Öte yandan hem grevde olan Netaş'ın işyeri baştemsilcisi olduğu için, hem de yeni seçilen Otomobil-İş genel sekreterini okuyucularımıza tanıtmak amacıyla Celal Özdoğan'ın Netaş grevinde işçilerin istemlerini dile getiren şu güzel sözlerini aktarmak istiyoruz:

"2650 sendika üyesi arkadaşımız büyük bir moral ve inançla şalterleri indirdiler ve ancak isteklerimiz kabul edildiğinde şalterleri kaldıracaklar. İşverenin yaymaya çalıştığı gibi uyuşmazlık maddelerimizin başında ücret artışı istemlerimiz gelmiyor, son altı senede kaybettiğimiz demokratik haklarımızın geri alınma mücadelesi geliyor. Başta Disiplin Kurulu geliyor, iki işveren, iki işçi temsilcisi ile başkanın dönerli olduğu bir sistem istiyoruz. Toplu sözleşme tarihinden sonra temsilci arkadaşlarımızın sıfatları kalktığı için işverenle karşı karşıya kalıyorlar ve tehlikenin her türlüsüne maruz kalıyorlar, bunun için biz toplu sözleşme yenilenene kadar bu sıfatların devamı demek olan Kurulların Devamı maddesini istiyoruz, işten çıkarılan arkadaşlarımıza 3 ay daha ücretlerinin ödenmesini öngören İşsizlik Tazminatını istiyoruz, yasa ile sınırlanan ikramiye sayısını artıramadığımız için, Yıpranma Primi adı altında 2 maaş daha istiyoruz. Çünkü, üretimle alakası olmayan şefler, amirler vs. herkes bu iki maaş tutarında ikramiyeyi alıyorlar. Bizler üretim yaparak bu primleri istiyoruz; montör arkadaşlarımız yurdun dört bir yanına aile durumları gözönüne alınmadan dağıtılıyorlar, biz bu dağıtımda da söz hakkı istiyoruz. Yine montör arkadaşlarımız yurdun dört bir yanında sağlık koşullarından uzakta çok kötü şartlar altında çalışıyorlar bu durumun düzeltilmesini istiyoruz. Bu isteklerimiz için olmazsa olmaz koşulunu koyduk, bunlardan asla vazgeçmeyeceğiz.

"Bunun yanı sıra ekonomik istemlerimize gelirsek biz 1. yıl için 450 TL/Saat ve 2. yıl için 580 TL/Saat istiyoruz. İşveren ise arabulucu aşamasından önce 1. ve 2. yıl için 190 TL/Saat verdi. Arabulucu aşamasından sonra ise 1. yıl için 195 TL/Saat, 2. yıl için 200 TL/Saat veriyor. Bunlar çok komik rakamlar, bizim bunları kabul etmemize olanak yok, sonuna kadar direneceğiz." (*Gün*, Aralık 1986)

Otomobil-İş'e Netaş grevinde ve yeni çalışma dönemindeki mücadelesinde başarılar!

Sabiha Günbudak

Otomobil-İş üyesi bir gurup işçi.